

Onsdagen den 1 Mars 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 21 sistlidne Februari.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till författning angående vissa förändrade föreskrifter i afseende å beräkning af tid för klagan mot Hofrätts utslag i brottmål.

Upplästes två protokoll af följande lydelse:

År 1871 den 25 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Förutvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokatfiskalen Nils August Fröman	46 röster.
Herr Revisions-sekreteraren Clas Albert Lindhagen	2 "

till följd hvaraf Advokatfiskalen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

Som ofvan

A. Cederström. Charles Dickson P. Lithner. Gust. Tamm.

År 1871 den 25 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Revisions-sekreteraren Claes Albert Lindhagen 48 röster,

till följd hvaraf Revisions-sekreteraren Lindhagen blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsmans suppleant utsedd.

Som ofvan

A. Cederström. Charles Dickson. P. Lithner. Gust. Tamm.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarne och Riksdagens Kansli-deputerade underderrättas om deras innehåll, med anmodan att låta uppsätta och till Kamrarna ingifva förslag till så väl förordnanden för de valde som ock underdånig skrifvelse om valen till Kongl. Maj:t; hvilket bifölls.

Efter tillkännagifvande, att Kontraktsposten, Doktor Lars Landgren, hvilken af Kammaren blifvit utsedd att deltaga uti innevarande års revision af Statsverkets samt Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, hade i skrifvelse till Herr Grefven och Talmannen afsagt sig ifrågavarande uppdrag; hemställde Herr Grefven och Talmannen, att val af en revisor i Doktor Landgrens ställe skulle förrättas nästkommande lördag den 4 deennes; hvartill Kammaren lemnade sitt samtycke.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 22 och 25 sistlidne Februari bordlagda memorial N:o 6, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

1:sta punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2:dra punkten.

Herr Ekman, Johan Jacob: Jag har uti Utskottet deltagit i den reservation eller det särskilda yttrande, som afgifvits af några ledamöter, hvilka, beträffande frågan om in- och utvexlingsprisen å carolin samt de utländska guldmyntsorтер, som i Banken emottagas, ansågo, att såsom Utskottets åsigt bort uttryckas, att en önskvärd spridning af guldmynt skulle hafva af Herrar Fullmäktige främjats, om in- och utvexlingsprisen hållits lika, eller skilnaden åtminstone ej blifvit satt högre än två öre. Utan tvifvel är denna fråga af ganska stor vikt i afseende på spridningen af guldmynt inom landet. Man kan vara af olika mening i afseende på önskvärdheten af denna sak; man kan också, ifall man medger denna önskvärdhet, vara af olika mening i afseende på hvilka åtgärder som böra vidtagas för ändamålets vinnande; och man kan slutligen vara af olika mening i afseende på Riksbankens förbindelse att vidtaga åtgärder i denna riktning, såsom man kan finna af det yttrande några af Fullmäktige

vid sakens afgörande i ämnet afgifvit, och hvilket yttrande finnes anfördt på sidan 3 i Utskottets betänkande. Det heter der: att "*så länge silfver vore det lagliga myntet, syntes det ej ligga inom föremålen för Riksbankens sträfvanden och uppoffringar, att på sin bekostnad söka bringa jemväl guldmynt i omlopp inom landet.*"

Är man emellertid af den åsigt, att spridning af guldmynt inom landet vore en för det allmänna nyttig åtgärd, och jag tror att man kan antaga detta såsom den åsigt denna Kammares pluralitet omfattar, så kan jag icke förstå annat, än att Banken, som är till för allmänheten, måste vara den inrättning, som i främsta rummet bör söka att verka för ett sådant mål. Banken kan i själfva verket icke förhålla sig neutralt i denna fråga: befordrar den icke spridningen af guldmynt, så motverkar den densamma. Ett dylikt motverkande har Riksbanken åstadkommit derigenom, att den satt skilnaden mellan in- och utvexlingsprisen så högt som 5 öre. Man må hysa hvad mening som helst om de specifika värdena; ett är åtminstone klart, det nemligen, att ett mynt hvarå man riskerar en förlust af $\frac{3}{4}$ procent icke kan erhålla förtroende och vinna spridning. Reservanterna inom Utskottet, utgörande alla Första Kammarens vid tillfället närvarande ledamöter, hafva endast yttrat sig i afseende på skilnaden mellan in- och utvexlingsprisen. Då det emellertid icke kan vara likgiltigt, *hvilka* in- och utvexlingspris som fastställas, äfven med bibehållande af den aldra minsta skilnad, och det måste vara angeläget, att opinionen i detta hänseende gifver sig till känna, så vågar jag yttra mig om dessa pris, i hopp att en diskussion härom må kunna uppstå, tje-nande till ledning för Fullmäktiges åtgöranden i saken.

I afseende på invexlingspriset har bland Fullmäktige icke varit någon väsentlig meningsskiljaktighet. Enligt hvad protokollet gifver vid handen, fasthöll visserligen en ringa minoritet bland Fullmäktige vid de förut gångbara in- och utvexlingsprisen, nemligen 7,15 och 7,20, men de motiv, som härför anfördes, synas icke tåla någon strängare pröfning. Att öfrige Fullmäktige slutligen förenade sig om ett invexlingspris af R:dr 7,10 synes man kunna antaga. Om man nu medgifver, att en skilnad af högst 2 öre mellan in- och utvexlingspriset bör ega rum, skulle således utvexlingspriset ställts till R:dr 7,12, eller i likhet med den åsigt, som uttalats af en reservant inom Fullmäktige. Jag tvekar ej att säga, att detta pris vore under nuvarande förhållanden lämpligt. Det är visserligen omöjligt att säga, hvilket pris, som är ovilkorligen riktigt, då detsamma är beroende af fluktuationerna i värdet mellan guld och silfver; men jag tror att det nämnda skulle kunna bibehålla sig och således verka till spridning af guldmynt i landet. Jag tror mig icke bättre kunna motivera detta, än genom att uppläsa hvad den nämnde reservanten bland Fullmäktige yttrat i frågan. Han säger nemligen:

"Om man undantager det af våldsamt verkande men hastigt öfvergående orsaker framkallade höga silfverpriset under sednare delen af Juli månad, har det snart tilländagående året likasom de sednaste två eller tre åren företett en förr ovanlig stadga i silfverpriset på den stora världsmarknaden, som är uttrycket på värdeförhållandet de två till mynt använda metallerna emellan.

Medelpriset i London för 1867 är $60\frac{9}{16}$ d.; för de begge åren 1868 och 1869 $60\frac{7}{16}$; under det nu löpande har månadsmediet varit för

Januari	$60\frac{9}{16}$	motsvarande för 10 francs	7,09
Februari	$60\frac{7}{16}$	” ” ”	7,11
Mars	$60\frac{1}{2}$	” ” ”	7,10
April	$60\frac{3}{8}$	” ” ”	7,11
Maj	$60\frac{7}{16}$	” ” ”	7,10
Juni	$60\frac{7}{16}$	” ” ”	7,10
Juli	$61\frac{1}{8}$	” ” ”	7,02
Augusti	$60\frac{3}{8}$	” ” ”	7,11
September	$60\frac{3}{8}$	” ” ”	7,11
Oktober	$60\frac{1}{2}$	” ” ”	7,10
November	$60\frac{5}{8}$	” ” ”	7,08
26	$60\frac{1}{2}$	” ” ”	7,10“

Det sista pris i London, som man känner är $60\frac{9}{16}$ pence per uns standard silfver, motsvarande R:dr 7,09 för 10 francs eller 1 carolin; enligt nuvarande kursförhållanden skulle man kunna anse, att carolinen vore värd ända till R:dr 7,15, men då här är fråga om att söka förbereda en myntreform och att åsätta myntet ett värde, som kan hafva utsigt att bibehålla sig, tror jag icke, att det kan vara rätt att bestämma det mera öfver det verkliga, än att man icke riskerar att caroliner utföras ur landet för verkställande af liqvider i den större handeln. Med en skilnad af 3 öre utföras sannerligen inga caroliner, då sjöfarten är stängd, och när den blir åter öppnad upphör säkerligen den kurskilnad, som nu existerar.

Bland de förberedande åtgärder, som myntkomitéen tänkt sig i och för införandet af ett på guld grundadt myntsysteem, hör i främsta rummet fastställandet af en viss kurs, till hvilken carolinen må emottagas i alla betalningar till kronans kassor. Komitéen yttrar härom:

“Då afsigten härmed skulle vara att bereda lättare spridning och större förtroende åt dessa guldmynt, hvilka, till följd af den nuvarande skilnaden mellan Riksbankens in- och utvexlingspris, synas hafva svårt att komma till användning i den dagliga rörelsen, skulle den för kronans kassor fastställda kursen vara densamma som bankens utvexlingspris; och då allmänhetens förtroende för de nya mynten hufvudsakligen beror derpå, att deras värde visar sig vara lika oföränderligt som det lagliga betalningsmedlets eller silfvermyntens, är det utan tvifvel af stor vigt att, såvida ej särskilda tvingande omständigheter till annat föranleda, låta denna statens kassa-kurs under hela tiden före myntreformens beslutande vara oförändrad“.

Om, såsom jag vågar antaga, denna åsigt är riktig, så skulle det, enligt mitt förmenande, vara af största vigt, att man *nu* för caroliner bestämmer ett pris, som vore så sannt, så nära det verkliga värdet som möjligt, på det att man icke måtte blifva tvungen nedsätta priset framemot den tid, då reformen skulle genomföras. Det skulle nemligen helt säkert verka till större misstroende mot myntet, om man nödgades nedsätta priset kort före reformens genomförande, än om sådant skedde långt förut. Icke heller kan man föreställa sig, att Regeringen skulle påbjuda carolins emottagande i allmänna

uppbörden, om Fullmäktige hålla priset på desamma 5 eller 6 öre högre, än de verkliga äro värda. Att åter påbjuda deras mottagande i uppbörd till ett pris *under* det fastställda utvexlingspriset, vore naturligtvis fullkomligt ändamålslost, ty ingen köper ett mynt till 7,15, för att dermed betala t. ex. 7,12. Jag skulle således för min del anse, att det vore särdeles önskligt, att utvexlingspriset kunde blifva R:dr 7,12, då jag hoppas, att carolinen komme att på samma gång mottagas i allmänna uppbörden. En följd häraf skulle blifva, att myntet erhöle ett stabelt värde och komme att användas allt mer och mer i daglig handel, hvarigenom dess spridning vore temligen säker. Blir utvexlingspriset R:dr 7,12, tror jag, för min del, att det vore temligen likgiltigt, om invexlingspriset sattes till 7,12 eller 7,10. Priset i allmänna rörelsen komme lika fullt att hålla sig uppe vid 7,12 och det kunde således vara likgiltigt, om Riksbankens invexlingspris vore ett par öre lägre.

Jag beklagar, att ett förslag om en preskriptionstid för tillämpningen af beslutet, hvilket väcktes af en ledamot af Banko-fullmäktige — densamme, som väckte förslaget om jemnkning af vaxlingsprisen — icke ledde till något resultat. Jag tror det hade varit en åtgärd, som skulle hafva beredt myntet en önskvärd spridning, och då Banko-fullmäktige släppt ut myntet till R:dr 7,20, så hade det väl icke varit någon fara att lösa in det till R:dr 7,15. Jag skulle till och med hafva önskat, att Banko-fullmäktige hade gått ändå längre, eller att de bestämt sig för att lösa in carolinen till samma pris som det, hvartill den blifvit utsläppt, men jag undrar visst icke på att Banko-fullmäktige icke ansågo sig kunna vidtaga en dylik åtgärd, som jag för min del emellertid visst icke skulle hafva funnit klandervärd.

Jag torde icke behöfva emärka, att jag, med hvad jag yttrat, icke afsett det aldri minsta klander mot Banko-fullmäktiges åtgärd i denna sak. De hafva handlat efter bästa öfvertygelse; och att de tagit frågan i moget öfvervägande, visar sig af protokollet. Det är blott den ifrån Fullmäktiges beslut afvikande åsigt, hvilken åtskilliga af Utskottets ledamöter uttalat, som jag här velat motivera, och jag har således ingen anmärkning att framställa i afseende på den nu föredragna andra punkten af betänkanDET, till hvilken jag ber att få tillstyrka bifall.

Herr von Stockenström: Den talare, som före mig hade ordet, har visserligen sagt, att hans yttrande icke afsåg ett klander mot Banko-fullmäktige, utan att han erkände, att de handlat efter bästa öfvertygelse, då de fattade beslutet i den fråga, som nu blifvit föremål för öfverläggning; men då jag varit en af de Fullmäktige, som bildat pluraliteten vid sakens afgörande, så ber jag att få yttra några ord för att gifva till känna de grunder, på hvilka jag har stödt min mening i frågan.

Det är icke längesedan det först bestämdes, att Sveriges Riksbank skulle drifva handel med guldmynt. Före år 1867 var det, utom de svenska dukaterna, endast holländska dukater, som i Riksbanken mottogos, men nämnda år bestämdes i banko-reglementet,

att äfven annat utländskt guldmynt skulle mottagas och priset derå, såväl vid in- som utvexling, af Fullmäktige bestämmas. Då första gången bestämmandet af ett sådant pris ifrågakom, ansågo Fullmäktige, att en skilnad borde göras mellan ut- och invexlingspriset. Denna skilnad var till en början större, än hvad den sedermera blifvit: man satte då priset på engelska sovereigns till R:dr 17,75 vid invexling och R:dr 18 vid utvexling samt å franska 10-francs-stycken till respektive R:dr 7 och 7,10. Sedan undergick denna prisbestämelse den förändring, att, i stället för 25 öres skilnad på engelska sovereigns och 10 öre på franska 10-francs-stycken, blef den endast respektive 15 och 5 öre, en prisskilnad som sedermera blifvit bibehållen. Då förordningen angående utgifvande af svenska caroliner utkom, stadgades också, att Fullmäktige skulle bestämma in- och utvexlingspriset på detta myntslag; men som carolinen är ställd i francs, så blef ingen annan bestämmelse derom gifven, än att priset blef lika för de svenska som de utländska francs-styckena. Mot de beslut Fullmäktige i afseende på dessa pris fattat, hafva sedermera icke några anmärkningar blifvit af Riksdagen framställda. Den enda anmärkning jag i denna väg sett, är af 1868 års Statsrevisorer, hvilka förklarade sig anse, att det vore lämpligt om in- och utvexlingspriset på caroliner skulle kunna ställas lika. Riksdagen fästade sig likväl icke vid denna anmärkning, utan det stadgande, som förut fanns i Banko-reglementet, blef kvarstående. Då nu förhållandet är, att Riksdagen icke uttalat någon mening i saken, utan tvärtom vid flera tillfällen gifvit tillkänna sin åsigt vara, att Bankostyrelsen borde afse endast Bankens, men icke något Statens ändamål, hvilket visar sig särskildt i afseende på den föreslagna och beslutade successiva indragningen af de stora kreditiv, som förut varit beviljade manufaktur-diskonten och jernkontoret, så har jag uppfattat saken på det sätt, att det har varit Riksdagens mening, att Banko-fullmäktige endast borde afse Bankens nytta på det hela.

Det är på grund häraf jag ansett, att, då Banken icke kan hålla samma in- och utvexlingspris eller en alltför liten skilnad emellan, utan att möjligen göra en förlust, man bort bibehålla den skilnad, som förut funnits, hvarigenom någon förlust icke kan uppstå. Emellertid kan jag icke annat än finna, att det vore mycket väl, om Riksdagen ville uttala sin mening i frågan, och att i ett blifvande banko-reglemente kunde införas ett stadgande, hvarefter Fullmäktige i Banken hade sig att rätta.

Hvad nu angår spridningen af caroliner, så fanns det, när dessa först började utgifvas, enligt min uppfattning, egentligen två skäl härför: det ena var att vinna ett internationelt mynt, som man skulle kunna begagna i främmande länder, och det andra var att bereda en väg för den tillämnade myntreformen. Det första af dessa ändamål har, efter hvad jag tror, på sista tiden vunnits genom carolinerna: de lära hafva varit ganska mycket använda af resande och när man velat emottaga dem i främmande länder, har det naturligtvis varit en vinst för de resande att begagna dessa i stället för *kreditiv*, *circulärveklar* och annat sådant. Deremot torde det möjligen kunna sättas i fråga, huruvida det är af så särdeles stor vigt eller

huruvida det är så eftersträfvansvärdt, att ett mynt, som icke har något fixt värde, skall mycket allmänt spridas i rörelsen. Om man äfven borttager skilnaden mellan in- och utvexlingspriset, så kvarstår likväl den omständigheten, att så länge guldet icke är mynt i landet, utan att betrakta såsom hvarje annan handelsvara, kommer det alltid att undergå den förändring i värdet, som är beroende på det värde guldet har i *verldsmarknaden*, och då kan det väl sättas i fråga, huruvida man bör eftersträfvä, att ett sådant mynt mera allmänt skall finnas hos menige man, eller huruvida det är någon synnerligen stor fördel att begagna sig af ett mynt, som icke har något säkert värde, i synnerhet så länge man har sedlar, vid hvilka man är van och hvilka äro mera beqväma.

Den föregående talaren har yttrat sig om *myntreformen*; ehuru det icke hör hit att nu utlåta sig derom, vill jag likväl förklara, att om man vill förbereda denna reform genom carolinernas spridning, så är jag för min del alldeles icke viss, att man vinner något i detta hänseende derigenom. Jag tror nemligen, att vid den tid, då denna reform af båda statsmakterna befinnes vara klok och ändamålsenlig, och de således finna sig böra antaga densamma, faller det af sig sjelfft, synnerligen om de mindre sedlarne på samma gång indragas, att också guldmyntet, som då får ett stabelt värde, kommer ut i rörelsen, utan att man förut behöfver vänja allmänheten dervid. Något sådant hafva vi sett inträffa en gång förut, nemligen då *skillings-sedlarne* blefvo indragna, då hade man silfvermynt förut, som hade sitt bestämda värde, men man kunde icke till något större belopp sprida ut det, så länge sedlarne funnos ute i rörelsen; och en ganska stark opposition uppstod mot att borttaga sedlarne såsom skiljemynt, men sedan detta skett erhöll silfvermyntet en stor spridning. På samma sätt tror jag också, att det kommer att gå med guldmyntet.

Jag slutar med att upprepa den önskan jag redan förut uttalat, att det vore väl om Riksdagen ville gifva tillkänna sin åsigt i denna fråga, så att Banko-fullmäktige måtte hafva något rättesnöre för sina åtgärder.

Herr vice Talmannen: Af de förvaltningsåtgärder, som Banko-Utskottet i förevarande memorial omförmålt, har den som angår bestämmandet af in- och utvexlingsprisen på caroliner varit af den förste talaren underkastad granskning, en granskning som visserligen anställt med den honom vanliga humanitet, men som likväl ledt honom till ett ogillande omdöme. Ehuru en annan ledamot af Bankstyrelsen redan yttrat sig, skulle jag likväl anse mig fela i den uppmärksamhet jag är skyldig Kammaren, om anmärkningarne lemnades utan svaromål från min sida, och jag utber mig dertill, att, såsom tillägg till hvad den siste talaren yttrat, få bemöta anmärkningarne med några få ord.

Den förste talaren ansåg, lika med öfriga reservanter i Utskottet, att icke någon prisskilnad bort ega rum vid in- och utvexling af caroliner, eller att skilnaden åtminstone icke bort sättas högre än två öre. Det torde medgifvas, att så länge carolinen icke utgör något fastställt kurserande mynt, den i sjelfva verket icke spelar någon

annan rôle i den allmänna penningarörelsen, än fordom dukaten. Den förste ärade talaren yttrade den mening, att man motverkat carolinernas spridning, derigenom att skilnaden emellan in- och utvexlingspriset blifvit satt så hög. Det torde derfore vara af intresse att göra en jmförelse med de pris, som förr varit åsatta dukaten. Kammarerna torde hafva i friskt minne, att under en längre tid skilnaden mellan in- och utvexlingspriset på sistnämnda mynt varit 10 öre, men att det på sednaste tiden var ända till 15 öre. Genom ett beslut af den 18 Maj 1864 bestämdes nemligen utvexlingspriset å dukater till R:dr 8,50, under det att invexlingspriset bibehölls oförändradt vid R:dr 8,35. Skilnaden motsvarar således 1,79 procent af invexlingspriset. Då sedermera caroliner utlemnades i allmänna rörelsen, bestämdes invexlingspriset derå till R:dr 7,15 och utvexlingspriset till R:dr 7,20. Skilnaden, 5 öre, utgör endast $\frac{70}{100}$ procent af utvexlingspriset.

Det är anmärkningsvärdt, att, ehuru således skilnaden i in och utvexlingspris på dukater varit tre gånger så stor som på carolinerna, spridningen eller utvexlingen af dukater varit större än den sednast varit på caroliner. Banko-fullmäktiges berättelse till 1865 års Riksdag utvisar nemligen, att under åren 1862—1864 från banken utgått i medeltal 23,741 dukater årligen, hvaremot år 1870 utvexlats endast 12,791 caroliner. Om nu genom en nedsättning af prisskilnaden till 2 öre den svenska allmänheten skulle kunna lifvas till större sympatier för sistnämnda guldmynt, så skulle det visserligen för mig vara en fögnad, helst jag var en af dem bland Fullmäktige, som röstade för en sådan nedsättning; men det synes icke vara synnerligen uppmuntrande af den erfarenhet man erhållit vid jmförelse mellan, å ena sidan, in- och utvexlingsprisen på dukater och caroliner och, å andra sidan, den olika spridning dessa begge slags guldmynt vunnit.

Utskottet har, vid omförmälandet af Banko-fullmäktiges beslut i frågan, tillika meddelat, att en af Fullmäktige reserverat sig mot beslutet i det hänseendet, att han ansåg, det skilnaden mellan in- och utvexlingspriset icke hade bort bestämmas högre än till 2 öre. På grund af samma dags protokoll kunde Utskottet lika sanningsenligt hafva uppgifvit, att tre af Banko-fullmäktige röstat för denna lägre prisskilnad. Jag befinner mig i det hänseendet icke på samma ståndpunkt som den nästföregående talaren, emedan jag tror att genom denna ringare prisskilnad någon förlust för banken icke skulle äfventyras. Att åter hafva låtit *all* prisskilnad bortfalla, torde väl medgifvas skola hafva varit ett alltför raskt steg af Fullmäktige utan Riksdagens särskilda bemyndigande, emedan det otvifvelaktigt skulle hafva åsamkat Banken förlust.

Jag vill för närvarande inskränka mig till dessa erinringar och till att för öfrigt tillkännagifva, det jag icke har någon anledning motsätta mig, att en förklaring, sådan som den siste talaren ifrågasatt, af Riksdagen meddelas, då det är otvifvelaktigt, att en sådan skulle gifva mera stöd åt Banko-fullmäktiges åtgöranden i denna sak.

Herr von Ehrenheim: I likhet med den förste talaren ber jag att få förklara, att det icke är min afsigt att här uttala något klander

mot Banko-fullmäktige, då jag, i anledning af hvad några bland dem här yttrat, vill säga några ord i frågan.

De af Banko-fullmäktige, som här yttrat sig, hafva sökt ådagalägga, att det varit saknaden af något bestämdt uttalande från Riksdagens sida, som föranlett den bestämmelse i afseende på skilnaden mellan in- och utvexlingspriset på caroliner, mot hvilken de ledamöter af Banko-Utskottet, som tillhöra Första Kammaren, reserverat sig såsom i deras tanke mindre lämplig. Denna fråga skulle ej hafva den betydelse, som den för närvarande verkligen har, så vida ej meningarne om lämpligheten af att införa ett nytt mynts-system, grundadt på guld, vore så allmänna. Det är vid sådant förhållande, efter min uppfattning, af icke ringa vigt att den stora allmänheten vänjer sig vid att begagna det mynt, som är föreslaget att utgöra grunden för hela det nya systemet, men en sådan allmänare spridning är likväl, enligt min tanke, alldeles omöjlig, när skilnaden mellan in- och utvexlingspriset är så stor, som den för närvarande är. Till följd häraf vill nemligen ej staten emottaga carolinerna i sina offentliga kassor till det pris, hvartill banken utveklar dem, hvilken omständighet egentligen är den, som bestämmer myntets brukbarhet i den allmänna rörelsen. Jag tror därför, att, om man blott kunde förena sig om att bestämma en sådan skilnad, som vore tillräcklig för att förmå staten att emottaga carolinerna i allmänna uppbörden, så vore det eftersträfvade målet uppnådt, och att det sedan ej vore skäl att tvista, om denna skilnad borde sättas ett eller annat öre högre.

Jag kan icke tro, att Riksdagen har någon annan utväg att för Banko-fullmäktige uttala sina åsikter rörande denna fråga, än att nu upptaga densamma till allmänare öfverläggning. Den frihet, som jag önskar för Fullmäktige i alla bankförvaltningens grenar, hindrar mig deremot att tillstyrka, att i banko-reglementet skall inflyta någon bestämd föreskrift, om huru stor skilnaden mellan in- och utvexlingspriset bör vara, eller med ett ord att den icke skulle af Fullmäktige fritt få bestämmas. Jag föreställer mig nemligen, att ju större frihet man i detta som i andra fall kan lemna Banko-fullmäktige, desto större säkerhet har man ock, att banken blir väl förvaltd.

Det har blifvit sagdt, att det ej skall lyckas att få ut carolinerna i rörelsen, så länge de ej med nödvändighet tvingas ut deri genom indragning af de mindre sedlarne. Jag tror likväl, att man alldeles icke behöfver vidtaga någon sådan åtgärd för att förskaffa dem den önskade allmänare spridningen; guldmyntet är nemligen i sig sjelft ett så angenämt och beqvämt omsättningsmedel, att, om man blott undanröjde den ifrågavarande skilnaden mellan in- och utvexlingspriset, allmänheten lätt nog skulle öfvervinna den obenägenhet, den alltid hyser mot att använda ett nytt mynt. Af den omständigheten att silfret ej allmänare kommit i rörelsen, kan man deremot alldeles ej draga den slutsats, att det skulle ske på samma sätt med guldet, ty silfret har ju i förhållande till värdet många gånger större volum än guldet och är således ojemförligt mycket obeqvämare. Ehuru jag icke anser, att banken bör låna sig åt något särskildt för banken främmande statsändamål, och ännu mindre att den bör särskildt uppmuntra den ena eller andra industrien, så håller jag dock före, att

myntreformen är en sak, som ligger Riksbanken så nära, att det ej skulle kunna anses främmande för dess ändamål, om den underkastade sig någon mindre uppoffring för att förbereda denna reforms genomförande.

För min del anser jag det således icke såsom någon anledning till klander mot Banko-fullmäktige, att de bestämt skilnaden mellan carolinernas in- och utveklingspris så högt, att dessa till följd häraf ej kommit ut i den allmänna rörelsen, men jag föreställer mig att, om inom Riksdagen den åsigten allmänna uttalades, att denna skilnad bör sättas så lågt, som här nyss blifvit föreslaget, så skulle detta äfven kunna verka till ett Banko-fullmäktiges beslut i denna syftning, och det är alldeles otvifvelaktigt att utan ett sådant beslut komma carolinerna ej i rörelsen, förr än myntreformen kommit till stånd och allmänheten ej längre har något val. Myntreformen skulle emellertid i betydlig mån underlättas, och de olägenheter som äro derifrån oskiljaktiga minskas, om allmänheten redan på förhand hunne vänja sig vid guldmynnet.

Herr Wallenberg: Det är i dag åter en af dessa märkvärdiga dagar, då nationalrepresentationen icke är annat än en bankbolagsstämma. Det är verkligen skada, att icke *hela* bolaget är samladt på ett rum, så att alla de olika åsikter, som finnas i dessa frågor, kunde öppet uttala sig och komma under ompröfning. Då emellertid så icke är, får man väl inom en trängre krets söka behandla dessa viktiga ämnen.

Under diskussionen här hafva några märkliga yttranden fallit, hvilka torde förtjena att upptagas till besvarande. Herr vice Talmannen har behagat yttra, "att carolinerna ej spela någon annan rol än fordom dukaterna", och såsom stöd för detta sitt yttrande anfört, att "större poster förr blifvit uttagna i dukater, än som sedermera blifvit uttagna i caroliner", och vidare att "skilnaden mellan dukaternas in- och utveklingspris var 15 öre och således mycket större än hvad det nu är för carolinerna". Jag ber att få fullständiga dessa uppgifter med några, som jag är i tillfälle att lemna.

Det var lemnadt fritt för Banko-fullmäktige att bestämma skilnaden mellan in- och utveklingspriset på dukaterna, och de satte denna så högt, att den, om ej mitt minne sviker, en gång uppgick ända till 40 öre. Det är nu uppenbart, att bestämmandet af en så stor skilnad måste hafva till följd, att antingen ingen invekling eller ock ingen utvekling kan ega rum. Detta föranledde Riksdagen att besluta och i några års bankoreglemente intaga ett förbud för Fullmäktige att sätta skilnaden mellan utveklings- och inveklingspriset högre än till 10 öre. Under något sednare är förändrade sig emellertid opinionens vindar, och denna bestämmelse blåstes bort. Då sattes skilnaden af Fullmäktige till 15 öre, såsom Herr vice Talmannen uppgifvit, och jag kan tillägga att den en gång stegrades ända till 25 öre. Detta har jag velat anföra såsom ett bevis på det sätt, hvarpå den gifna handlingsfriheten blifvit af Fullmäktige begagnad.

Hvad åter den stora utveklingen af dukater beträffar, som blifvit påpekad såsom motiv för påståendet, att det gamla guldmynnet

skulle hafva haft en vidsträcktare spridning än det nya, så ber jag att få nämna, att de stora utvexlingarne föranleddes deraf, att det en gång inträffade, att Riksbankens styrelse under någon längre tid förbisåg noteringen i de utländska tidningarne, och att till följd häraf dukaterna kommo att stå betydligt högre i pris utomlands än Riksbankens utvexlingspris, hvarfore jag fick ordres från utlandet att uttaga en högst betydlig post, eller allt som kunde fås och som sedan utfördes.

Detta förhållande kan dock ej jemföras med utvexlingen af caroliner, ty priset på dessa sednare har varit satt så högt, att det ej kunnat löna sig att utföra dem för att nedsmältas, hvilket jag aldrig ogillat. Jag har nämnt detta, blott på det att man må inse, att de af Herr vice Talmannen anställda jemförelser sakna giltighet.

Vid tal om priset på caroliner, så är det bekant att detta i början sattes till 7 R:dr 20 öre. Mången med mig tyckte detta vara högt, men när man ingick i närmare undersökning af saken, så fann man att denna bestämmelse ej saknade goda skäl för sig. En aktad bankirfirma här på platsen har experimenterat med att införa guld för att låta mynta detsamma till caroliner, och det har utfallit så, att efter 18 R:drs å vista kurs per pund sterling hafva carolinerna kostat 7 R:dr 20 öre.

Om Riksbanken, som införskrifver i större partier, skulle kunna erhålla guld till något bättre pris, så hafva vi dock fakta för ögonen, som visa, att Bankofullmäktige vid införskrifvandet af ädla metaller betalt dessa mycket dyrt. Jag tror derfore, att det icke är oklokt att grunda *utvexlingspriset för caroliner* på den förutsättning, att å vista kursen på pund sterling i medeltal kan beräknas till 18 R:dr R:mt. Om man deremot ställer så till, att Riksbanken härigenom kan göra förluster, så blir det ett förfärligt allarm, och allmänheten börjar måhända att tro att Riksbanken är i fara. Derfore är det bättre att bestämma priset på carolinerna så högt, att Banken blir skyddad mot möjligheten af förlust.

Frågan om carolinernas pris är emellertid icke af någon så synnerlig vikt, utan det är *skilnaden* emellan in- och utvexlingspriset, som här är hufvudsak. Flere talare hafva yttrat sig för att denna måtte nedsättas, ja till och med att ut- och invexlingsprisen skulle sättas lika. Jag anser *icke*, att in- och utvexlingsprisen böra sättas lika, men deremot att *skilnaden* gerna kan nedsättas till ett öre. Om man derjemte stadgar, att *carolinerna skola mottagas i kronouppbörden till Riksbankens utvexlingspris*, så är det klart, att innehafvarne af detta mynt derigenom på ett ändamålsenligt sätt skyddas mot någon nämnvärd förlust.

Hvad nu beträffar den med bestämmandet af en så liten pris-skilnad förenade faran för Riksbanken, så kan jag anföra ett erfarenhetsrön. De enskilda bankerna beslöto, nästan genast vid carolinernas första utgifvande, att mottaga dem i liqvud till Riksbankens utvexlingspris, och det har utfallit så, att allmänheten har in- och utvexlat ungefär lika mycket, och hela den förlust, som genom den oförmodade nedsättningen drabbade Stockholms enskilda bank besteg sig icke till mer än 131 R:dr, eller mindre än man ofta förlorar på

en enda pundvexel. Om blott föreställningen om att carolinerna har ett fixt värde hinner stadga sig, så vänjer allmänheten sig nog snart vid detta mynt.

Vidare har en aktad talare sagt, att den "ifrågavarande myntreformen kommer när den kommer", och att man ingenting behöfver göra, utan att allt går af sig sjelft. Jag är deremot öfvertygad om, att ingen reform kan verkställas, utan att ändamålsenliga förberedelser blifvit träffade, och såsom sådana anser jag de åtgärder, hvilka sätta allmänheten i tillfälle att med egna ögon få se det mynt, som man ämnar införa, och detta kan ske, om man genom ändamålsenliga åtgärder förskaffar carolinerna en allmännare spridning. Nu får man deremot i stället höra, att carolinerna ej äro något mynt, eller att de äro ett sådant "utan något säkert värde, och att det derfore vore önskligt att de aldrig hade blifvit införda". Om man också ej kan gå ifrån sina fördomar, så måste man väl dock erkänna, att carolinerna äro ett mynt, som har ett vida säkrare värde i allmänhetens händer än någon banksedel, utgifven af hvilken institution som helst. Den ärade talaren, som yttrade sig på detta sätt, afsåg utan tvifvel det relativa värdet i förhållande till silfver, men detta är ju tydligen beroende af prisskilnaden vid in- och utvexling. Man bör ej söka att beteckna guldmyntet såsom något osäkert för att derigenom motarbete myntreformen, den är i sanning en alltför vigtig fråga för att nu längre kunna förbises eller af Riksdagen behandlas med likgiltighet.

Jag ber vidare att få fästa uppmärksamheten på, att vi hafva för litet mynt i allmänna rörelsen, och att, genom införandet af ett myntsystem grundadt på guld, blifver spridningen af mynt vida lättare. För att en hvar må kunna inse och fatta det högst otillfredsställande uti grunden för vår finansiella ställning, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på, att Riksbankens metalliska kassa, på hvilken nu hela landets kredit hvilat, var före år 1844 bestämd till två millioner R:dr specie eller åtta millioner R:dr R:mt, men sattes då till tio millioner R:dr R:mt, hvartill lades en föreskrift att den inneliggande qvantiteten ädla metaller ej må i värde understiga 10 millioner R:dr. Nåväl, då numera den allmänna rörelsen, industri, handel och näringsar sedan den tiden blifvit minst tiodubblade, på samma gångsom kreditväsendet vunnit ökad utsträckning, skola vi då aldrig inse, att i samma mån som vi gå framåt i dessa hänseenden, ökas äfven faran af att för den allmänna rörelsens behof nästan utslutande hafva banksedlar utgifna på Riksbankens kredit, eller skola vi fortfarande tro, att vi alltid kunna vara trygga här i landet med en så obetydlig grundplåt af ädel metall i Riksbanken? Detta är att ställa konen på sin spets, och detta förhållande anser jag ovilkorligen tarfva en revision, så vida man icke vill gå in på, att de enskilda bankerna skola åläggas invexla sina sedlar med klingande mynt. Eljest finnes ingen annan utväg, än att den i Riksbankens vård satta grundplåten genom lag bestämmas till betydligt högre belopp. Det är ur denna synpunkt betraktadt, som, då det icke kan förnekas, att guldmyntet till följd af sin mindre tyngd är lättare att sprida i rörelsen än silfret, jag yrkar, att den förra metallen måtte läggas till grund för ett nytt mynt-

system; och en förändring derutinnan behöfva vi, ty om det ock för en tid kan gå för sig att låta allting stå på sin spets, så bär det sig dock icke i längden.

Oaktadt jag är fullt öfvertygad om befogenheten af de af mig framställda anmärkningarne, så kan jag dock icke bestrida, att Bankofullmäktige varit fullt berättigade enligt reglementet att vidtaga den ifrågakvarande åtgärden, och jag vill ej heller bestrida, att de ju icke ega rättighet att äfven fortfarande oupphörligt förändra prisbestäm- melserna för guldmyntet. Att de komma att göra detta, är äfven ganska sannolikt, ty det är allmänt känt, att Bankofullmäktiges pluralitet är emot myntreformen, emedan de deri se en minskning i banksedlarnes spridning.

Medan jag nu har ordet, och då vi äfven hafva rätt att kasta en blick öfver bankförvaltningen i dess helhet, och då jag icke kan instämma i Herr Stockenströms yttrande, att bankstyrelsen bör afse bankens och ej Statens nytta, så ber jag att få till Herrar Bankofullmäktige framställa en fråga. Jag ber nemligen att få upplysning om, hvad orsaken kunde vara dertill, att silfver ej införskrefs sist- lidet år förr än den 22 Juli, och när så skedde, hvarföre icke Full- mäktige, som hade en tillräcklig metallisk kassa, lemnade en limiterad order för att icke utsätta Banken för en så betydlig förlust, som nu inträffat? När kriget hade utbrutit, och då Riksbanken hade så be- tydliga fordringar i utlandet som motsvarade Nio millioner R:dr, hvarföre begagnade icke Fullmäktige då tillfället att indraga en del af dessa? Nu inträffade i stället att, genom kursens höjande af Riks- banken den 22 Juli och fortsatta höga noterade under första hälften af Augusti månad, Riksbanken hindrades att indraga dessa fordrin- gar, hvilket borde hafva ansetts önskvärdt. Sådana Riksbankens tillgångar äro dock i Bankoreglementet 5 §, Litt. f, rubricerade såsom tillhörande den metalliska kassan; det heter nemligen der: "Det silf- ver och guld, som blifvit hos kända och i säkra handelshus eller bankinrättningar å utrikes ort för Bankens räkning nedsatt." Således borde de väl anses vara der till finnandes, och att under för freden i Europa så hotande utsigter som i början af Juli ingen åtgärd blifvit vidtagen för att införskaffa det för Bankens räkning i ett krigförande land nedsatta silfver, kan ej annat än förefalla mig förunderligt.

Jag inskränker mig för närvarande till dessa erinringar.

Herr Nordström: Då det nu är fråga om, icke att förneka Bankofullmäktige full décharge för deras förvaltning under året 1870, utan endast om, huruvida goda skäl finnas för de af Fullmäk- tige vidtagna, men af minoriteten i Banko-Utskottet ogillade förän- dringar i ut- och invexlingsprisen å caroliner samt de utländska myntsorter, som i Riksbanken emottagas, ber jag att få begagna ordet till att uttrycka äfven min åsigt af saken.

Då carolinerna, innefattande tio francs i guld efter den franska myntfoten, först hos oss infördes med konventionel eller frivillig kurs, och det således blef nödigt att bestämma beräkningsgrunden för deras värde i förhållande till landets laga mynt i silfver, blef denna grund icke bestämd genom någon lag, utan öfverlemnades åt

Bankofullmäktige att bestämma. Att desse dervid skulle fästa afseende på skiftningarne i vaxelkursen för francs vid den tiden, äfvensom på prisen å de två metallerna, guld och silfver, isynnerhet på den stora marknadsplatsen för dessa varor, eller London, vid samma tider, var naturligt. Priset vid utvexling af caroliner i Riksbanken bestämdes då till 7,20 och vid invexling till 7,15. Huruvida detta var den sjelfgifna produkten af nämnda beräkningar, kan väl ej vid detta tillfälle med säkerhet kontrolleras, men bör väl så antagas. Sedan dess har emellertid, eller under de sednaste åren, en mera stadig nedsättning i prisen å meranämnda metaller egt rum och visat sig äfven i vaxelkursen. Det är redan länge nog sedan man såg en franc på vaxelbörserna noterad till 72 öre, utan deremot till 71, stundom med något bråktal deröfver, oftare derunder; och det blef häraf en med sunda principer för en cirkulationsbanks rörelse och förvaltning öfverensstämmande följd, att Fullmäktige, beaktande dessa nya företeelser, skulle finna nödigt att rätta carolinernas nyssnämnda ut- och invexlingspriser derefter. Enligt hvad den högt aktade förste talaren i ämnet här upplyste, stod priset på silfver i förhållande till guld i Juli månad förlidna år, uttryckt i svenskt mynt, ungefär på 7,9; det vill säga, att silfver i förhållande till guld hade stigit i värde, sannolikt i sin mån äfven i följd af den större efterfrågan denna metall erhöll, då Tyskland rustade sig för kriget och sold och andra utbetalningar skulle komma att ske i klingande mynt efter tysk myntfot, som är silfver, men att vid sådant förhållande bibehålla de gamla ut- och invexlingsprisen för carolinen oförändrade, hade icke varit att väl se rörelsens och Bankens intressen till godo. Dessa ut- och invexlingspriser blefvo därför, måhända något för sent, nedsatta till respektive 7,15 och 7,10. De hade kunnat, efter mitt omdöme, med skäl nedsättas ännu något lägre; men i alla fall borde det vara klart, att när en carolin vid nämnda förhållande representerade endast 7,9 i silfver eller, med andra ord, när 7,9 i silfver var tillräckligt att köpa en carolin, eller 10 francs i guld, det icke hade varit väl beräknadt, att vidare i lösen eller utsäljningspris för en sådan fordra 7,20, eller vid invexling gifva för densamma 7,15.

Vore vårt myntsysteem grundadt på en dubbel standard af guld och silfver, vore det visserligen klokast att, såsom i Frankrike, bestämma emellan dessa två metaller ett fixt förhållande; men då så ej är, och det guldmünt, som kallas carolin, åtminstone tills vidare hos oss endast är ett konventionsmynt, måste väl Riksbankens förvaltare, likasom hvar och en enskild för sin del, vara befogade att efter vaxlandes förhållanden bestämma priset derå efter hvad den för tiden verkligen är värd. Man skulle eljest äfven komma i kollision med vaxelkurserna på utländska francs och utsätta sig sålunda för ny villervalla.

Men, säger man, såsom vi ock under diskussionen här förnummit, då man synes kunna förutse, att guldmünt i stället för silfver snart torde komma att hos oss såsom legal standard införas, och det alltså vore af vigt att caroliner redan på förhand blefve inom landet spridda och försatta i omlopp, borde förändringar i deras pris helst

helst undvikas och priset hållas så stadigt som möjligt, emedan spridningen skulle af dessa prisförändringar motarbetas. Härvid förbiser man dock, att man då komme i strid med de allmänna, städse verk samma lagarne för priset, och, hvad mera är, man skulle just genom oföränderligheten i carolinernas höga pris verksamt motarbeta deras spridning, ty att betala carolinen med 7,20, eller 7,15, då silfret står i det pris att 7,9 eller 7,10 borde vara full valuta därför, kan ej gerna locka till inköp af caroliner, eller bidraga till deras spridning. Hvad åter angår *anmärkningen*, att skilnaden emellan ut- och invexlingsprisen vid sednast beslutade nedsättning blifvit satt för högt, och att en önskvärd spridning af carolineerna skulle främjats, om ingen skilnad å de två prisen blifvit satt, eller åtminstone ej högre än till två öre, så är visserligen skilnaden nu emellan 7,15 och 7,10 ej högre än tillföre emellan 7,20 och 7,15, och då detta nu lätt passera utan anmärkning under några år, kan den nu gjorda anmärkningen efter min åsigt ej annat än förlora i kraft; men icke desto mindre må det erkännas, att i sig sjelf denna skilnad saknar tillräckligt motiv, emedan myntstycket, carolinen, då det från den enskildes hand går in i banken, hvarken är sämre eller bättre i värde, än då det derifrån utgifves, så vida prisnedsättning ej under tiden mellankommit, och att en olikhet emellan ut- och invexlingsprisen icke desto mindre blifvit bestämd och godkänd, torde därför ega sin förklaring deruti, att Riksbankens förvaltare fannit nödigt värna banken mot förluster för de händelser, att prisnedsättning tid efter annan kunde för ut- och invexling befinnas nödig, — en omständighet, hvilken väl icke förtjenar att härvid alldeles förbises. Emellertid tror jag för min del att, ehuru det företräde guldmynt i cirkulationen eger framför silfver förnämligast har sin grund deruti, att det förra i högre mån, än det sednare, gör det möjligt att i mindre volym och mindre vigt transportera större värdebelopp, äfven användande af guldmynt i cirkulationen dock af samma skäl blifvande, som nu begagnande af silfvermynt, nemligen den långvariga vanan vid *banksedlar*, hvilka i nämnda hänseende äro ännu beqvämare, ehuru i alla händelser jemförelsevis mindre säkra. Det är tiden, som här, likasom i så många andra afseenden, skall omskapa vanorna. — Emot den föreslagna déchargen har jag redan sagt mig äfven för min del icke hafva något att invända.

Herr Rydqvist: Ehuru jag är hufvudsakligen förekommen af den siste ärade talaren, utbeder jag mig dock att få yttra några ord i denna fråga, helst den icke lärer leda till annat resultat än uttalandet af en opinionsyttring, samt torde vara att betrakta såsom en förpostfäktning i den stora striden om myntreformen.

Hufvudsaken skulle här vara den, huruvida Bankofullmäktige handlat riktigt och komma att handla riktigt hädanefter, om de bestämma en särskild invexlings- och en särskild utvexlingskurs för caroliner, eller om de icke snarare bort göra priset stabelt för att befordra spridningen af carolinerna, eller med andra ord underlätta den i sednaste åren här ifrågasatta myntreformen.

En värd talare har yttrat, att antagande af guld såsom standard för vårt mynts-system skulle ega starka sympatier, och att det derföre vore skäl att göra hvad man kunde för att förbereda det-samma. Hvad mig beträffar, får jag bekänna, det jag icke tror, att dessa starka sympatier i verkligheten förefinnas, äfvensom att jag för min del hyser mycken betänklighet mot godkännandet af den föreslagna myntreformen. Hufvudmotivet för densamma är nemligen förespeglungen, att ett internationellt, ett verldsmynt i guld med säkerhet innan kort kunde antagas komma till stånd. Men många i den finansiella vetenskapsgrenen framstående män uttala likväl såsom sin öfvertygelse, att frågan huruvida man skall kunna få ett internationellt mynt, ett mynt, som gäller för hela världen, hör till illusionerna. Jag åberopar i detta hänseende guvernören för Franska banken, hvilken år 1868 (märken väl, mine Herrar! 1868 eller året näst *efter* den stora myntkonferensens sammanvaro i Paris) yttrade, att ett internationellt mynt vore en lika stor illusion, som den eviga världsfreden och ett universelt språk. Jag delar samma åsigt. För att icke tala om att de flesta och största samt folkrika-ste länder i Europa hafva silfver till standard, så är det numera åt-minstone otroligt att äfven om vi antoge guld till standard, hela den öfriga världen skulle vilja godkänna det nuvarande franska eller franc-systemet. Men det är ju detta system, som man vill att vi skola omfatta; vårt hittills varande vill man utbyta mot franc-systemet. När nu frågan är, att göra allt hvad man kan för att förbereda allmänheten på att bortkasta den lagliga värdemätare vi hittills haft, så kommer man åter in på hufvudfrågan eller den huru-vida, innan guld blir erkänt såsom lagligt betalningsmedel. Riks-banken skall göra större eller mindre uppoffringar för att hålla detta mynt i rörelsen. Jag tror att man bör betänka sig mycket härfpå, intilldess ett verkligt behof af sådana åtgärder visar sig. Jag har af Revisorernes berättelse för de sednaste tio åren funnit att Riks-banken sedan år 1864 icke införskrifvit guld förr än år 1869, eller året näst *efter* det då caroliner började slås, men att de af detta guld slagna caroliner kostade banken nära 7 R:dr 17 öre stycket. När nu Bankofullmäktige nedsatt utvexlingspriset å caroliner från 7 R:dr 20 öre till 7 R:dr 15 öre, så förlorar banken redan nu när-mare 2 öre på hvarje utvexlad carolin.

Att det skall vara någon skilnad emellan ut- och invexlings-priset har till och med Herr Wallenberg medgifvit, men huruvida denna skilnad skall vara så stor som 5 öre, derom tillåter jag mig ej att yttra mig, emedan jag saknar speciel kännedom i ämnet; men just derföre att jag tror, att en opinionsyttring från Kammararens sida i denna fråga icke kan grunda sig på sakkännedom, anser jag att en sådan opinionsyttring icke bör ega rum.

Jag vill i öfrigt blott tillägga, att om man jemför förhållandet för några år sedan emellan utvexlingen af dukater och caroliner nu, och dervid finner, att dukaten var dubbelt så begärlig som carolinen, detta, enligt mitt förmenande, icke härrör från annat, än att duka-ten var känd här i landet man och man emellan, och äfven hade ett godt anseende i utlandet. Detta torde hvar och en, som rest utrikes

och användt dukater, känna till. Men att en så obetydlig utväxling af caroliner egt rum, att efter mer än 2 år eller intill början af December 1870 blott 42,714 stycken, motsvarande 307,540 R:dr 80 öre, voro utelöpande, detta härrör ej från skilnaden mellan in- och utväxlingspriset, utan beror derpå, att den, som vill resa utrikes, får — utväxlingspriset må nu vara 7,20 eller 7,15 — sin å vista vaxel för ungefär samma pris. Hvad åter förhållandet inom landet beträffar, så utbeder jag mig få fråga, hvem som har så beskaffade likvidider, att han kan lemna i jemn summa 7 R:dr 20 öre eller 7 R:dr 15 öre. Här af inses lätteligen omöjligheten att, under hvilka omständigheter som helst, få carolinerna i någon nämnvärd grad spridda bland allmänheten, så länge deras mottagande beror af fri vilja. Hela franc-systemet står ej i något förhållande till vårt hittills varande mynt, och detta gör, att man icke kan med fördel använda detsamma utan tvång från lagstiftande maktens sida, då man måste underkasta sig det.

Jag inskränker mig till hvad jag nu yttrat och vill endast hafva uttryckt den åsigt, att någon större uppoffring från Riksbankens sida i den syftning jag antydt icke torde böra komma i fråga.

Friherre Skogman: Banko-reglementet har sedan längre tid innehållit föreskrift att guldmynt skulle i banken emottagas efter det pris Fullmäktige, med ledning af priset å guld på utrikes orter, tid efter annan bestämma, en föreskrift, som äfven finnes i sednaste Banko-reglemente, endast med den förändring, att orden "med ledning af priset å guld å utrikes orter" blifvit uteslutna. Ändringen består således deri att den norm, efter hvilken bestämmelsen skall ske, icke nämnes, men då icke någon annan norm därför kan tänkas, bör den anses till kraft och verkan kvarstå. I en annan § står att Bankofullmäktige hafva att utlemna guldmynt till det pris, som skäpligen kan bestämmas. Det är således klart att Bankofullmäktige icke äro berättigade att, vare sig principiellt eller faktiskt, införa en dubbel värdemätare och någon egentlig anmärkning i detta hänseende har icke heller blifvit riktad emot dem, då man medgifvit, att de ega rättighet och i viss mån äfven skyldighet att rätta priset å guldmynt efter deras föränderliga värde. Äfven har i Banko-reglementet blifvit antydt, att en skilnad bör förefinnas emellan in- och utväxlingspriset. Om nu, såsom en talare anmärkt, denna skilnad under förflutna tider någon gång hållits otillbörligt stor, tror jag icke att detta nu behöfver framhållas, emedan det skett under en sedan länge förfluten tid af personer, af hvilka icke någon enda finnes kvar inom Riksbankens styrelse, samt under helt olika förhållanden än de nu förevarande. Förr än guldmynts-systemet blifver antaget torde utgifvandet af caroliner dessutom knappast leda till något resultat, äfven af det skäl att det är synnerligen svårt att inpassa det nya myntet i det gamla, hvad räknevärdena beträffar. Två sätt finnas att gå tillväga vid bestämmande af skilnad mellan in- och utväxlingspriset. Det ena är att skilnaden mellan in- och utväxlingspriset bestämmas något högre, hvarigenom man vinner den för-

delen att mindre ofta blifva nödsakad att jemka å dessa pris till följd af vaxlingarne emellan guld- och silfver-priset i utlandet. Det andra sättet är att skilnaden i prisen sättes mindre, hvarigenom åter lätt kan inträffa att det desto oftare måste förändras. Jag anser dock att dessa förändringar, när icke fråga är om allt för stora belopp, mindre betyda, emedan guldmyntets innehafvare lika väl kan vinna vid en höjning i priset som tappa på en sänkning i detsamma, hvarföre jag för beredande af spridning åt guldmyntet anser verksammare att prisskilnaden minskas, än att med en stor skilnad emellan in- och utvexlingspris dessa lång tid hållas oförändrade. Någon förlust af nämnvärdt belopp tror jag icke heller derigenom kan tillskyndas Banken.

En talare har redan antydtt att jag inom bankstyrelsen röstat för nedsättning i skilnaden emellan in- och utvexlingspriset, och då ingen anmärkning mot en sådan åsigt blifvit här uttalad, torde jag icke behöfva uppträda till eget försvar.

En ärad talare har nyss berättat huruledes vid ett tillfälle ett utländskt handelshus begagnat sig af Bankofullmäktiges underlåtenhet att sätta utvexlingspriset å dukater i öfverensstämmelse med priset å guld i utlandet till att emot lågt pris uttaga dukater och sålunda bereda sig en god vinst. Det är ock ganska förklarligt med den ytterst ringa rörelse med guldmynt, som tillförene förekommit, att man då icke fäste sig så mycket vid det, men jag beder få förklara, att detta är ett förhållande, som Bankofullmäktige numera med den största uppmärksamhet följa. Vid tillämpningen kan man dock blifva tvöbogens om grunden, hvarefter priset å guldmynt skall beräknas utur prisförhållandet emellan de begge metallerna. Visserligen synes det vara och är äfven rättast, att endast utgå från nämnda prisförhållande, uttryckt hufvudsakligast genom silfverpriset i London, men man har svårt att alldeles åsidosätta inverkan af här noterade vaxelkurs å guldvalutor, företrädesvis sterling, hvilken kurs stundom kan gifva ett ganska olika värde emot det på förutnämnda sätt härledda. Denna sistnämnda kurs är nemligen beroende äfven af härvarande kurs å Hamburger banko, hvilken är underkastad betydliga omvexlingar. Då nemligen en stor del af de å härvarande börser utbudna vaxlar å sterling användas till liqvider i Hamburg, är det naturligt att priset å sådana vaxlar skall rätta sig både efter priset å Hamburger banko här och efter priset på sterling i Hamburg. Men vid den tidpunkt då caroliner började myntas — den Kongl. Förordningen om dylikas myntande är af den 31 Juli 1868 — hade landet ett par år lidit af missväxt, som föranledt en stor import af spanmålsvaror, och till följd deraf stark efterfrågan på vaxlar, af hvilka tillgången, under missgynnande konjunktur för våra skeppningsvaror, var ganska knapp. Kurserna blefvo följaktligen höga, och pundet sterling noterades, då Bankofullmäktige i September 1868 skulle bestämma invexlingspriset å caroliner, till 18 riksdaler 10 öre eller 18 riksdaler 15 öre, i stället för att detsamma efter värdeförhållandet emellan guld och silfver vid denna tid knappt gälde högre än 18 riksdaler. Det var under sådana omständigheter nästan nödvändigt att icke följa detta prisförhållande, efter hvilket priset å en carolin skulle

bestämts till 7 R:dr 12 öre, utan måste man sätta detta pris något högre och i närmare öfverensstämmelse med vaxelkursen. Om man nu tänker sig det förhållande, som inträffade emot slutet af sistlidna år, då betydliga partier kort sterling omsattes till en kurs af 17,90, 17,92 $\frac{1}{2}$ och 17,95 och endast undantagsvis betalades med 18 R:dr, så var det naturligt att, då dessutom prisförhållandet i utlandet något mer ställt sig till silfrets fördel, Bankofullmäktige måste vidtaga någon förändring. Det är också tydligt att saken betraktas olika af två olika partier, nemligen af dem, som innehafva caroliner, och dem, som vilja förskaffa sig sådana. De förra göra vid en prisnedsättning förlust, som dock skulle kunna förebyggas derigenom, att en viss preskriptionstid blefve bestämd innan det lägre invexlingspriset inträdde; men då man ej kan vara förvissad om att vid invexlingstiden andra förhållanden inträdd, som verkat någon förändring. ansåg man sig icke gerna kunna vidtaga en sådan åtgärd. Hvad åter angår de andra, de som vilja köpa caroliner, och när de komma till bankluckan erhålla det svar att priset å caroliner är 7 R:dr 20 öre, så måste de finna detta besynnerligt och deras ord komma att falla ungefär så här: "då kursen på London var 18,10 till 18,15 höllo Herrenarne detta pris, såsom också var ganska naturligt, men nu då kursen fallit under, synes det oss i sanning oförklarligt att ändock samma pris gäller för caroliner". Håller man priset för högt, får man icke sälja sin vara och följderna af ett för högt utvexlingspris blir att inga guldmynt uttagas från banken; den af för högt invexlingspris att guldmyntet kommer att strömma in till banken och der kvarblifva, hvarigenom resultatet blifver alldeles motsatsen mot det man åsyftat vinna, eller guldmynts spridande i allmänna rörelsen.

Slutligen ber jag att få hänvisa till ett yttrande af en föregående talare, att en ändring förr eller sednare måste ske och att det är bättre företaga en sådan nu, innan någon betydligare spridning af caroliner skett, än längre fram, då utan tvifvel olägenheterna af en ändring blifva större.

Jag har sagt att spridningen af guldmynt, särskildt af caroliner, inom Sverige icke är synnerligen stor. Bankofullmäktiges till Banko-Utskottet aflättna berättelse utvisar, att från det caroliner först kommo i rörelsen och till och med 1870 års utgång 45,824 caroliner blifvit från banken utvexlade och att 4,242 sådana blifvit af banken åter invexlade. Återstå således som äro ute i allmänna rörelsen, i rundt tal taget, 41,000 caroliner. Hvar finnas nu dessa caroliner. Ett icke obetydligt antal har blifvit uttaget af guldsmeder och af dem användts i deras yrke; äro således nedsmälta. En annan del har gått till utlandet och det torde dröja nog länge innan de åter inkomma, hvadan man icke torde behöfva mycket tänka på den förlust, som möjligen kan drabba innehafvarne af dessa. Det skulle således vara innehafvarne af det jemförelsevis ringa antal caroliner, hvilka i landet kvarstadnat, som skulle göra förlust på en prisförändring.

Ehvad åtgärder som komma att vidtagas, och äfven om, såsom föreslaget blifvit, skillnaden emellan in- och utvexlingspriset (hvilken skillnad jag anser utgöra ett verkligt hinder) nedsättes, kunna dock

carolinerna icke få någon synnerlig spridning, förr än de upphöra att, såsom nu, gälla, vare sig R:dr 7,¹⁰, 7,¹⁵ eller 7,²⁰, och komma att i stället heta tio francs, det vill säga när det föreslagna nya myntsyttemet blifvit antaget för att inom längre eller kortare tid träda i verkställighet. För arbetsklassen blifva alltid fem- och tioriksdalers sedlarne vida beqvämare än carolinen, enär de icke så lätt tappas bort, falla ned i springor på golfvet eller på hvarje-handa andra sätt förkomma.

Såsom jag redan nämnt, har icke någon anmärkning blifvit riktad mot mig i denna sak och det kan derföre synas som skulle det varit öfverflödigt att nämna något, men då mina åsigter i ämnet hufvudsakligen öfverensstämma med mina medfullmäktiges, om än någon skiljaktighet förefunnits uti deras uttryckande i siffror, har jag icke velat underlåta att uttala mina tankar.

Jag måste slutligen till besvarande upptaga en anmärkning, som af en föregående talare blifvit riktad emot Bankofullmäktige i anledning af de förhållanden, som inträffade straxt efter begynnelsen af det nu tilländagående stora kriget, hvars oförmodade utbrott åstadkom stora skakningar i en hel mängd penningeförhållanden. Kammararen torde påminna sig huru oviss man i början var om den omfattning detta krig skulle få och huru Europas stormakter med afseende derå skulle gruppera sig, och naturligt var att Bankofullmäktige skulle vara betänkta på att söka till att i möjligen största mån skyndsamt bereda banken en fullt tryggad ställning. I alla händelser hade ändock under sommaren en betydlig indragning af metaller måst ske, då den metalliska kassan här på platsen nedgått så mycket att man knappt kunnat hålla det fastställda minimum af tio millioner; sedan kriget utbrutit och i ovisshet om den gång det kunde komma att taga, var det nödvändigt att påskynda den tillämnade åtgärden. Det har blifvit sagdt, att då Riksbankens behållningar i utlandet uppgingo till 9 millioner Riksdaler, silfver kunnat indragas från Hamburg utan hinder för vexeldragningen på samma ort. Dervid bör dock anmärkas, att af det nämnda beloppet en ej obetydlig del bestod af oremitterade icke förfallna vaxlar, hvilka för ögonblicket ej kunde för ändamålet användas, utan endast i den mån de förföllo till betalning. Dessutom kunde man taga för alldeles afgjort, att den redan inträdda starka efterfrågan på vaxlar på Hamburg skulle någon tid forfara. Såsom redan är nämnt, ske en stor del af våra liqvider i denna stad medelst vaxlar å sterling, men dylika kunde nu knappast användas. Utan att vilja besvara Kammararen med en hop sifferuppgifter, tillåter jag mig dock nämna, att kursen å sterling derstädes, som vid medlet af Juli var 13 mark 7 $\frac{3}{4}$ schilling, den 21 hade fallit till 13 mark 4 schilling, utvisande ett fall af 3 $\frac{3}{4}$ schilling Hamburger banko eller omkring 28 öre. Man kan då lätteligen föreställa sig i hvilken ställning de befunno sig, hvilka påräknat att köpa sterling för remitterande dit. Det var under sådana förhållanden af största vikt att hålla tillgångarne i Hamburg vid tillräckligt belopp för att möta den starka påkänningen, och för anskaffande af silfver måste man vända sig till London. Priset å silfver derstädes, som förut hållit sig till 60 $\frac{1}{2}$ steg nu till 60 $\frac{3}{4}$ pence.

och man ansåg sig böra passa på och icke invänta en ytterligare prisstegring, hvarföre man å telegrafisk väg genast gjorde den erforderliga requisitionen. Orsaken hvarföre icke Fullmäktige vid requisitionen fogade ett limiteradt pris, var det att skyndsamhet var af nöden, att telegramvexlingen till följd af krigets utbrott var mycket hindrad och fördröjd, samt att de af en limitering föranledda underhandlingar lätt kunde hafva åstadkommit ett ansenligt dröjsmål. Å det telegram, som i ämnet afgick straxt efter det Fullmäktige på en torsdagsförmiddag fattade sitt beslut, erhöles svar först på söndagsaftonen. Emellertid hade flera penningeinrättningar sett sig nödsakade vidtaga samma åtgärd som Riksbanken, hvilket föranledde den hastiga och oförmodade prisstegringen å silfver till 61½ pence. Jag kan således icke anse att Bankofullmäktige i denna fråga tillvägagått annorlunda än som vid dåvarande förhållanden var riktigt, ja rent af nödvändigt. Ett halft år sednare, då man haft tillfälle se huru händelserna gestaltat sig, bedömer man vanligen en åtgärd annorlunda, än när den vidtages.

Jag har sagt att bankens tillgångar i utlandet starkt medtogos. En siffra torde härvid vara tillräcklig att nämna. Den 14 Juni 1870, innan kriget utbröt, hade banken hos ett hus i Hamburg, hvars soliditet icke lemnar något öfrigt att önska, ett belopp af öfver 1,400,000 mark. Den 11 Augusti hade behållningen nedgått till 83,000 mark, således en skilnad af en och en tredjedels million. Med behållningar hos Riksbankens öfriga hus i Hamburg var förhållandet ungefär likartadt, och vågar jag tro det dessa uppgifter skola utgöra ett tillfredsställande svar på den med anledning af kursens höjande gjorda anmärkningen. Jag hyser dessutom den öfvertygelsen, att kursens hållande vid den punkt, der den före kriget stod, icke skulle gagnat utan snarare skadat det stora antalet smärre remitter, enär ett sådant vidhållande skulle hafva flyttat Riksbankens tillgångar uti händerna på andra penningeinrättningar och enskilda spekulanter, hvilka sedermera skulle låtit betala sig efter en ännu högre kurs.

Hvad sjelfva den föredragna punkten angår, har jag naturligtvis intet yrkande att framställa, utan endast att underkasta mig det beslut, Kammaren kan komma att fatta.

Herr Ekman: En föregående talare har sagt, att Fullmäktige handlat mycket rätt deri, att de togo förhållandena i betraktande och nedsatte priset å carolinen. Jag gillar fullkomligt denna åsigt, och det vore en fullkomlig missuppfattning af mitt förra yttrande, om deri lagts någon annan mening än denna. Den åsigt, jag velat uttala, har varit, att Fullmäktige bort taga steget något längre ut och, i stället för att bestämma invexlingspriset å carolinen till 7,10 och utvexlingspriset till 7,15, behålla det förra men bestämma det sednare till 7,12. Den kurs, som gälde i Juli månad nästlidne år, var en så hastigt öfvergående notering, att den ingalunda kunde läggas till grund för bestämmandet af värdet å carolinen, och det pris, hvori silfret då stod, återgick redan i Augusti så mycket, att det i sistnämnda månad stod under hvad det var näst före höjningen.

Deremot synes man med allt skäl kunna bestämma priset efter de förhållanden, som egt rum under en längre följd af år. En talare har anmärkt, att det icke vore så väsendtligt, om man bestämde priset å carolinen något högre eller lägre, endast skillnaden mellan in- och utvexlingspriset icke blef större än 2 öre. Jag medgifver detta, men endast inom mycket tränga gränser och anser t. ex. icke att man skulle kunna bestämma prisen till resp. 7,13 och 7,15, under förhoppning att carolinen då skulle få emottagas i allmän uppbörd till utvexlingspris. Efter min tanke kan icke något annat pris vara det rätta än det, som öfverensstämmer så nära som möjligt med guldets och silfrets förhållande till hvarandra, och detta är icke svårt att finna, om man betraktar förhållandena under sednaste 2 å 3 år. Sätter man priset för högt, så kunna förhållanden inträffa, som gifva Fullmäktige anledning att nedsätta det. Man kan icke på förhand säga, hvilka dessa förhållanden kunna blifva, men det kan t. ex. hända, att för vår mellanhandel med grannländerna carolinen skulle med fördel kunna användas i stället för att vårt nuvarande mynt lemnar en ständig förlust på mellanhandeln. Det vore då mycket bättre att nu genast bestämma det pris, som kommer närmast sanna förhållandet, och jag ser intet skäl att frångå den åsigt, som af reservanten inom Fullmäktige blifvit uttalad. En annan talare har yttrat att ett pris af R:dr 7,12 icke väl lämpade sig för liquider, då man hade sedlar på 5 och 10 R:dr att röra sig med och att denna omständighet komme att motverka myntets spridning. Jag beklagar, att han deri har allt för rätt, men jag hoppas dock, att man så småningom skall finna, att carolinen är ett så beqvämt mynt i andra hänseenden, att man skall finna sin fördel vid att använda det.

Friherre von Schwerin: Ämnet har under diskussionen blifvit så uttänjdt af såväl öfriga reservanter inom Utskottet som af andra ledamöter i Kammaren, att jag vill yttra endast några få ord. Frågan om carolinen står i nära sammanhang med en annan fråga, nemligen om spridande af mera klingande mynt i rörelsen, och vid ett annat memorial, som Banko-Utskottet snart kommer att afgifva, få vi tillfälle att vidlyftigt yttra oss om fördelarne och olägenheterna af att öka det klingande myntet. Jag tillhör deras antal, som anse, att vårt penningeväsende bör baseras på säkrare fot genom klingande mynts användande i rörelsen än då det, såsom för närvarande hos oss, nästan uteslutande är grundadt på papperspenningar och obetydligt silfver. Jag tror, att man gör carolinen mera acceptabel derigenom, att man icke sätter skillnaden mellan dess in- och utvexlingspris högre än 2 öre, och anser mycket önskvärdt, att carolinen måtte spridas i rörelsen för att bilda en öfvergång till ett nytt myntsystem grundadt på guld. En föregående talare har yttrat, att det vore en illusion att tänka sig, att samma slags mynt skulle komma att användas öfver hela affärsverlden, men, mine Herrar, jag tror dock, att så kommer att inträffa och stöder mig derpå, att man för 20 år sedan ansåg det vara en illusion, att man skulle få ett gemensamt mynt för hela Tyskland, hvilket dock numera är ett fak-

tum och har haft ett högst välgörande inflytande på samfärdseln derstädes. En annan talare har ansett, att reservanterna velat genom den af dem uttalade åsigt framställa en allvarsam anmärkning mot Fullmäktige, men detta har ingalunda varit meningen, ty Banko-Utskottet har haft all möjlig anledning, att värdera det nit och den omsorg, hvarmed Fullmäktige fullgjort sitt uppdrag, och reservanterna hafva endast önskat, att Riksdagen måtte uttala sin mening i denna fråga för att tjena Fullmäktige till ledning för deras åtgöranden.

Friherre Nordenfalk: Om man i likhet med en föregående talare önskar, att Bankoreglementet skall innehålla bestämmelser om allt möjligt, synes mig diskussionen angående décharge åt Fullmäktige vara temligen öfverflödig, men jag tror dock icke, att i detta fall ett reglemente kan vara så skrifvet, att icke olika meningar kunna uppstå om dess tolkning, och att Fullmäktige just önska att få veta Riksdagens åsigt. Diskussionen har redan rört sig så mycket omkring den sednare af de två åtgärder af Banko-fullmäktige, som Utskottet i förevarande betänkande framlagt till Riksdagens bedömande, att jag icke vill uppehålla mig vid densamma vidare än, att jag anhåller få nämna, att jag delar reservanternas åsigt, att man bör bestämma den minsta möjliga skilnad mellan in- och utvexlingspriset å caroliner. Jag har egentligen velat fästa mig vid den förra punkten i betänkandet, der fråga är om den af Fullmäktige i Juli månad förlidet år vidtagna åtgärd att till förstärkning af den metalliska valutan från London indraga silfver till värde af omkring 60,000 Pund Sterling, oaktadt silfverpriset der då utgjorde 61 $\frac{1}{2}$ pence per uns standard silfver. Sednast församlade Revisorer, bland hvilka äfven jag befann mig, funno icke detta Fullmäktiges förfaringssätt fullt välbetänkt, emedan det visat sig, att kostnaden för silfret blef mycket dryg, och hafva fästat uppmärksamheten derpå, att, ehuru enligt Bankoreglementets föreskrift alltid ett visst minimiförråd af guld och silfver borde finnas i Banken, Fullmäktige dock med afseende å det höga pris, som för tillfället gällde för silfver, icke bort begagna sin rättighet att med silfver förstärka den metalliska valutan utan i stället bort indraga den erforderliga metallförstärkningen uti guld. Fullmäktige hafva med anledning häraf afgifvit det svar, bland annat, att anledning saknats att indraga guld, emedan Banken vid ifrågavarande tid deraf redan innehade i myntad och omyntad form icke mindre än 143,000 caroliner, men, då Bankoreglementet numera undergått den förändring, att den förut stadgade inskränkningen, att Bankens guldförråd icke finge öfverstiga en tiondedel af silfverförrådet, bortfallit, synes tvifvel kunna uppstå, huruvida Fullmäktiges förfarande varit klokt, och jag tror derföre, att Riksdagen borde öfver detta af Revisorerne påpekade förhållande uttala sin mening, på det att Fullmäktige måtte få veta densamma till ledning för tolkning af reglementets stadgande i ifrågavarande afseende. Då ett lämpligt tillfälle för uttalande af en sådan mening erbjuder sig nu, om denna diskussion ännu kommer att en stund fortgå, hoppas jag, att derunder den af mig nu berörda

fråga jemväl måtte blifva föremål för Kammarrens uppmärksamhet och öfverläggning.

Herr Wærn: Då under denna diskussion Regeringens ställning till frågan blifvit berörd med anledning af myntkomitéens hemställan till Kongl. Maj:t att carolinen måtte mottagas i allmänna uppbörden, anser jag mig böra upplysa huru Regeringen sett saken och angifva anledningen, hvarföre denna begäran ännu icke villfarits. Regeringen remitterade frågan till Statskontoret, som påpekade de olägenheter, hvilka skulle uppstå till följd af förändringar i carolinenens pris, ty vare sig att det pris hvartill carolinen skulle i uppbörd mottagas, blifvit bestämdt för en viss tid eller ock tills vidare, skulle i båda fallen en af Fullmäktige, under den tid uppbörden fortgick, gjord förändring i det pris, hvartill carolinen i banken utvexlades, åstadkomma missförhållanden, hvilka man måste söka förebygga eller åtminstone på förhand reglera, såsom t. ex. i hvad mån och huru länge uppbördsmanen skulle få lemna redovisning efter det ena eller andra priset. Ledsamma förhållanden skulle ganska lätt kunna uppstå och man skulle vid hvarje prisnedsättning riskera, att antingen en uppbördsman lede orätt, om Kronan vid redovisning vägrade att mottaga carolinen till det högre pris, hvartill han i uppbörden mottagit den, eller ock, om man förebyggde detta, att Kronan skulle kunna göra en högst betydande förlust, om nemligen carolinen fortfarande blefve i uppbörd mottagen för ett högre värde än det hvartill den af banken utlemnades. Det är i främsta rummet dessa förhållanden, som hindrat Regeringen att genomföra reformen och gifvit henne anledning att dröja med fattandet af sitt beslut, men dessutom hafva Regeringens betänkligheter ökat deraf, att, ifall hon förordnade, att carolinen skall i uppbörden mottagas, Regeringen derigenom skulle gifva åt densamma en sanktion, som jag anser, att den icke bör erhålla förr än den fått ett någorlunda stadigt pris. Jag anser det derföre vara särdeles önskligt, att ett pris sättes å carolinen, som har all möjlig utsigt att förblifva stadigt, och att dervid skilnaden göres så liten som möjligt mellan in- och utvexlingspriset. En värd talare har här yttrat, att myntreformen icke vore önskelig, emedan ett internationelt mynt vore en illusion, men jag skiljer mig häri högst betydligt från samma aktade talare och tror, att myntreformen för oss varit en nationel fråga, långt innan sträfvandena för ett internationelt myntsysteem börjat i andra länder. Man har nemligen under lång tid hört bittra klagomål öfver den förlust, som uppstår deraf, att vårt mynt innehåller större silfverhalt än våra grannländers, ty man behöfver icke vara mycket bevandrad i finansfrågor, för att veta, att ett sämre mynt alltid uttränger ett bättre. Redan vid 1856—1858 årens riksdag väcktes motion om att förvandla vår gamla svenska specie till likhet med Hamburger-thalern och klagomålen öfver de förluster, som vårt nuvarande myntsysteem åstadkommer, hafva sedermera ingalunda förminskats. Vidare har myntreformen en ganska stor anledning uti förhållandet mellan guld och silfver, hvilket blifvit helt och hållet förändradt genom de upptäckter, som för ett tjugotal år sedan gjorts af stora guldgrufvor, till följd hvaraf guldet spridd

sig mycket i den allmänna rörelsen, under det att fordom förrådet deraf var relativt mindre betydligt. Man måste äfven taga i betraktande de stora fördelar, som användandet af guld såsom myntenhet eger framför silfver i det afseende, att präglingkostnaden för guldmynt ställer sig mycket lägre än den utgör för silfver, samt äfven i flera andra hänseenden, såsom hvar och en, som läst myntkomitéens sakrika betänkande, väl har sig bekant. Om vi se på förhållandena inom de flesta öfriga bildade nationer, med hvilka vi stå i närmare handelsförbindelser, skola vi finna, att de funnit fördelar vid att använda guldets såsom värdemätare, och jag anser det vara ett i högsta mätto behjertansvärdt mål, att äfven vi söka med det första tillegna oss fördelarne af denna reform. För att bereda en öfvergång till detta myntsystem anser jag, att man bör så mycket som möjligt sprida carolinerna, men detta kan, såsom jag redan nämnt, icke ske utan att man söker gifva dem ett stadigt värde och gör skilnaden mellan deras in- och utvexlingspris så obetydlig som möjligt. En talare har sagt, att han trodde, att det var vexlingarne i guldets pris, som föranledt vexlingarne i carolinens värde, och detta är sannt, men med den skilnad att det är kursen, som haft detta inflytande. ty under sednare år har förhållandet mellan guldets och silfrets metallvärden varit temligen jemnt och stadigt eller omkring 60½ å 60¾ pence för uns. Jag tror, att man bör, såvidt vexelförhållandena medgifva, närma sig det värde, som carolinen eger på den stora engelska marknaden.

För min del tror jag, att det pris vi hafva på carolinerna ännu är mycket för högt och väl kan nedsättas till 7 R:dr 12 öre. Men det tillkommer icke mig att i detta hänseende väcka något förslag. Högst angeläget är dock, att carolinerna få ett stadigt värde.

Hvad åter angår skilnaden emellan in- och utvexlingspriset, så är det icke fråga om, att banken skall göra någon större eller mindre uppoffring för hvad den ärade talaren behagade kalla ett hugskott. Jag för min del begär icke, att banken skall göra några uppoffringar alls, utan endast att banken må hafva så mycken välvilja för myntreformen, att den ej spekulerar på att af carolinernas in- och utvexling draga någon vinst.

En talare har här påstått, att carolinen skulle kosta Riksbanken 7,1679, och jag vill deruti icke motsäga honom, då jag icke eger tillgång till de upplysningar, som erfordras, för att häröfver anställa en beräkning; men jag säger att den slutsats, han häraf drager, icke är bevisad, förr än han kan uppgifva hvad det kostar att taga in silfver och mynta det, ty frågan blifver här: huru ställer det sig för banken, antingen guld eller silfver intages för myntning? Utan tvifvel blifva kostnaderna för silfvermyntet proportionsvis mycket högre än för guldmyntet, till följd bland annat af den högre fraktkostnad silfret till följd af sin större tyngd betingar. Äfven vid en skilnad af 2 öre mellan in- och utvexlingspriset måste en vinst för banken uppkomma; och anser jag derföre högeligen önskligt om Fullmäktige ville bestämma sig för en nedsättning i nu gällande prisskilnad.

Jag anser, att denna Kammare icke kan ega så fullkomlig sakkännedom i denna fråga, att den bör inlåta sig på att bestämma om

prisskilnaden skall utgöra 1, 2 eller 3 öre. Men om Kammaren delar den af mig uttalade åsigt. att banken ej bör söka erhålla någon vinst på in- och utväxlingen af caroliner, så tror jag, att Fullmäktige kunna ganska betydligt minska skillnaden mellan in- och utväxlingspriset. Och önskligt vore om denna kunde bestämmas så ringa som möjligt, eller med Riksdagens begifvande till ingenting. Jag inskränker mig derföre till en anhållan. att Fullmäktige ej måtte sträfva efter att göra en vinst på carolinernas in- och utväxling, utan lemna dem till det pris, som låter sig utan förlust göra.

Jag ber vidare att få nämna några ord i anledning af det utaf en bland herrar Fullmäktige här fällda yttrande, att spridningen af carolinerna icke skulle kunna erhålla någon större utsträckning, så länge allmänheten egde tillgång på de bekväma 5 och 10 Riksdalers sedlarna. Jag kan icke annat än erkänna sanningen häraf, om man ser på storleken af de belopp, som kunna blifva utspridda i rörelsen, men om jag afser det första stora stadiet för myntreformen, nemligen att allmänheten får göra bekantskap med carolinen, så erfordras icke dertill synnerligt stora belopp, utan fastner att carolinerna blifva så *allmänt* spridda, att en hvar får göra bekantskap med deras utseende och värde. Derför tror jag, att det är af stor vikt, att Riksbanken på allt sätt söker befrämja detta ändamål, och dertill måste naturligtvis bidraga, att carolinen, om ock till jemförelsevis ringa belopp emot silfret, dock blir spridd ibland allmänheten.

Men frågan har äfven en ekonomisk synpunkt. Jag har icke begärt, att Fullmäktige skola göra några uppoffringar, utan endast att priset på carolinerna skall bestämmas till hvad man, med afseende på guldets och silfrets inbördes pris, kan anse stabelt; och jag tror icke, att derigenom för banken skulle kunna uppkomma några väsentliga kostnader. Dessa må för öfrigt blifva hvilka som helst, blott det stora ändamålet vinnes, ty ingenting kan vara dyrare än åtgärder som vidtagas utan resultat. Blifva ej carolinerna spridda bland allmänheten, så äro ju alla kostnader, som man på dem nedlagt, totalt bortkastade. Jag hoppas, att herrar Fullmäktige benäget skola taga dessa omständigheter i betraktande.

Herr Wallenberg: Under loppet af denna diskussion hafva åtskilliga yttranden fallit, som jag anser mig icke kunna lemna alldeles obesvarade. En talare förmenade, att jag skulle hafva beklagat, att utväxlingspriset på carolinerna blifvit af Bankofullmäktige först satt till 7 R:dr 20 öre. Men det är ej detta jag beklagat, utan sjelfva den onödiga prisförändringen. Jag ber nu att få påpeka, hvarföre carolinerna, om man söker att nedpressa priset på dem, skola komma att ur allmänna rörelsen försvinna, hvarigenom man således hindrar uppnåendet af det mål att få dem i allmänhetens händer, till hvilket vi sträfva.

Hvarje mynt har ett *prägelvärde* och ett *metallvärde*, hvilket är mindre. På silfvermynt är skillnaden mellan dessa värden, i följd af dyrare transport och präglingskostnad, större än på guldmynt, eller sju och en half per mille — så vida nemligen icke någon tertius interveniens är god nog att betala denna kostnad eller någon del

deraf. På guldmynt deremot utgör denna skilnad icke mera än två per mille; och jag hoppas att den skall kunna nedsättas till en per mille. Men söker man att kunna nedpressa denna skilnad ännu mera, så att *metallvärdet* blifver alldeles lika med *prägelvärdet*, blifver följden den, att myntet kommer att användas i stället för plants.

Här är vidare en annan omständighet, som bör tagas i betraktande, nemligen att vi, isynnerhet i vissa provinser, såsom Skåne, Blekinge, Calmar län, Westergötland och Wermland, hafva en ganska betydlig mängd utländskt mynt, som cirkulerar, nemligen norska och danska specier och smärre myntsorter samt preussiska thalrar, emellan hvilkas prägelvärde och metallvärde skilnaden utgör, för norskt och danskt mynt en och för preussiska thalern två procent. Då det nu är ett axiöm; att ett sämre mynt alltid ur rörelsen uttränger ett bättre, så blifver naturligtvis följden, om vi nedpressa priset på carolinerna, att dessa försvinna ur allmänna rörelsen, och vi få åtnöja oss med det dåliga utländska myntet, hvilket, såsom jag nyss nämnde, har ett vida större prägelvärde än metallvärde.

Så länge det ej visat sig, att enskilda personer kunna med fördel spekulera på att införa guld för att låta mynta till caroliner, torde det vara temligen likgiltigt, om dessa i uppbörden emottagas till ett eller annat öres högre kurs; ty då både uppbördsverket och banken ju äro statens verk, och då det ej är fråga om att i uppbörd emottaga caroliner till högre pris, än Riksbanken redan vid utväxlingen af dem erhållit, så vore detta endast att gifva med den ena handen och taga med den andra, och således icke förlustbringande för det allmänna.

Den ifver som nu yppats att nedpressa priset på carolinerna förefaller besynnerlig, i synnerhet som jag ej tror prisnedsättningen länge kan hålla sig, ty vid minsta fluktuation komma carolinerna att blifva till det nedsatta priset så begärliga, att Fullmäktige måste åter höja priset.

Till bevis på, att det går an att sätta skilnaden emellan in- och utväxlingspriset *lägre*, hvilket jag anser vara hufvudsaken, ber jag få nämna, att Stockholms enskilda bank lofvat, att af Post- och Telegraf- samt Jernvägs-styrelserna emottaga de caroliner, som till nämnda verk inflyta, mot ett pris af 7 R:dr 12 öre, till hvilket pris dessa styrelser också annonserat, att de i liquid emottaga caroliner. Nu har emellertid denna öfverenskommelse icke till någon nämnvärd grad ökat inströmningen af caroliner, oaktadt de sålunda vid jernvägen, posten och telegrafan emottagas till två öres högre kurs än Riksbankens inväxlingspris. Här af synes alltså, att prisskilnadens nedsättande till tre öre icke skulle hafva vållat någon olägenhet för Riksbanken, men jag vidhåller, att denna skilnad bör nedsättas till *ett öre*.

En af Bankofullmäktige har yttrat, att man skulle hafva kunnat förebygga några förluster för innehafvarne utaf caroliner, i fall Fullmäktige bestämt någon preskriptionstid, efter hvilken prisförändringen skulle inträda. Då jag förra gången hade ordet, var jag lycklig nog att kunna uppgifva, att den förlust på kursnedsättningen, som anses kunna röra mig personligen, uppgick till 131 R:dr, och således

ej varit af den betydnet. att deri kan sökas motivet för mitt uppträdande i denna fråga. Men att utsätta någon preskriptionstid, efter hvilken en ny prisnedsättning skulle vidtaga, vore alldeles olämpligt, ty det skulle öka farhågorna för caroliner, hvilka man kanske skulle lyckas beteckna såsom aflysta.

Deremot skulle jag gerna se, att Fullmäktige, när de en annan gång göra någon förändring i afseende på priset å carolinerna, måtte genast justera protokollet och kungöra beslutet och ej uppskjuta med protokolljusteringen i åtta dagar, hvarigenom följden alltid blifver, att beslutet transpirerar till några, som skynda att begagna sig häraf. Man har i bref delgifvit mig, att den sista prisnedsättningen å caroliner var känd i Göteborg, innan annonsen stod att läsa i Posttidningen.

För att få anledning bibehålla stora massor småsedlar i rörelsen skyller man på, att de som arbeta för daglön eller beting heldre vilja hafva banksedlar än mynt: ja, vanans makt är visserligen stor, dock icke så stor som man föreställer sig. Jag vet exempel på att arbetare ganska snart vänja sig vid klingande mynt och sedan föredraga detta framför banksedlar. Här i staden finnes nemligen ett par betydande etablissementer, som aldrig utbetala pappersettor, utan i stället använda silfver, och arbetarne äro dermed belätne. Man skyl- ler härpå, då man icke har något bättre skäl, när man söker bibehålla denna stora banksedelcirkulation nedåt, som jag anser synnerligen farlig, när pröfningsens tid kommer.

Det är verkligen förunderligt att se denna ifver att nedpressa priset på carolinerna, på samma gång som man bemödar sig om att hålla priset högt på Hamburger banko. På min fråga hvarföre kursen å denna myntsort i sistlidne Juni månad af Riksbanken höjdes. fick jag till svar, att det då varit en så skarp åtgång, att Fullmäktige befarade, att mellanhandlare skulle komma i förväg och uppköpa Riksbankens vaxeltillgång, hvilket skulle haft till följd, att kursen stegrats ännu mycket högre. Detta är verkligen en ganska ursäktlig åskådning, då man ser saken med oroliga blickar åt alla håll; men om man ville se saken ur den rätta synpunkten, nemligen att en så stor institution som Riksbanken borde gagna allmänna rörelsen, så tror jag att man skulle se saken med helt andra ögon. Jag vill nemligen fästa uppmärksamheten derpå, att i somras, när kriget befarades, innan det ännu var förklaradt, men då det redan likasom kändes i luften att det ej kunde undvikas, skrefvo de tyska handelshusen till alla dem, som här hade skulder att betäcka, att de ej längre kunde stå till tjänst med kredit. Tillgången på penningar var här ganska stor, så att vederbörande gäldenärer mycket lätt kunde förvandla dessa utländska skulder till inhemska. Då vidtog Riksbanken en prisstegring i Hamburger banko och fick många välvilliga efterföljare; och Fullmäktige kunna berömma sig af att de fäste vida mera afseende vid Riksbankens utländska gäldenärers bekvämlighet än vid de inhemska affärsmännens fördel, ty Riksbanken höjde icke allenast kursen, utan den förlängde den förut varande *uso* för korta vaxlar från 15 till 30 dagar, hvilket ledde derhän, att de flesta, i stället för att köpa så dyra vaxlar, omsatte sina skulder

och hjälpte sig fram så godt de kunde. Nu vågar jag fråga om det ej varit bättre för vår kredit och vårt anseende, om Riksbanken hade underlättat betalningen af dessa skulder med korta vexlar. i stället för att motverka en sådan åtgärd. Detta vågar jag påstå är börsens uppfattning af Bankofullmäktiges åtgärder uti ifrågavarande fall. I en mellanmening ber jag få inpassa, att den institution, i hvars styrelse jag har äran att deltaga, vid ifrågavarande tidpunkt icke hade några utländska skulder och hvarken var vaxelköpare eller säljare, samt att således inga "korsade planer" ligga till grund för mina här öppet uttalade åsikter; men jag tror att det är af vigt att antyda, att Riksbanken har annat ändamål än sig sjelf, och Fullmäktige andra pligter än att företrädesvis skydda Riksbankens utländska korrespondenter. Hela intrycket af Fullmäktiges förfaringsätt i denna kursstegring gör för en hvar tydligt att Fullmäktige hysa större ömhet för Riksbankens gäldenärer i utlandet än för Svenska handeln och industrien. Riksbanken hade den 30 Juni 1870 att fordra i utlandet 9,016,759 R:dr och saknade således ej fonder, på hvilka kunde trasseras vexlar.

Vill man veta huru Riksbankens silfverinköp skötas, så finner man i Revisorernes berättelse att införskrifvet silfver kostade år 1870 17½ öre per Specie, men år 1869 omkring hälften eller 8½ öre per Specie. Hvilketdera som helst förefaller mig orimligt dyrt och bevisar, att Riksbanken betalar för högt de vexlar den köper, ty om ej så vore, så hemställer jag hvad anledningen kan vara dertill, att år efter år ingen enskild person, utan blott Riksbanken, införskrifver silfver? Det måste ligga något konstladt uti systemet, ty vi hafva under sednare åren fått rika skördar, hvilka skänkt oss millioner tunnor spannmål utöfver vårt eget behof, men ändå är det ingen, som införskrifver silfver, och hvarföre? Jo, ty alla vexlar betalas af Riksbanken med så hög kurs, att det ej blefve någon fördel för enskilde fordringsägare att draga in ädla metaller. Dertill stå också de ädla metaller, som af Riksbanken införskrifvas, så orimligt dyrt, att pris-skillnaden emellan specien och Hamburgerbanko är mer än 4 procent.

I 13 § af Fullmäktiges berättelse heter det: "Det tillfälle, som nu erbjudit sig att från Danmark erhålla omyntadt silfver, torde, med afseende å den jemförelsevis obetydliga transportkostnaden, komma att leda dertill, att dylikt kostar banken mindre än tillförene, äfven under de lyckligaste förhållanden, varit händelsen." Ja, om det skall jemföras med det resultat, till hvilket införskrifningar af silfver redan ledt, så tror jag för visso, att Riksbanken, ehuru jag icke hört omtalas att i Danmark finnas några silfvergrufvor, kan i Köpenhamn få silfver billigare. Men i fall det ej är fråga om annat än komma till lindrigare införskrifningspris än t. ex. 17 öre per Specie, då kan säkerligen detta ernås, utan att Fullmäktige gå längre än till Slussplan, Stortorget, Riddarhustorget eller Lilla Nygatan.

Uti alla bankfrågor är det svårt att framkalla ett lugnt bedömande, ty ännu råder uti allt hvad som angår Riksbanken en sådan ömtalighet, att man, så snart något mindre vanligt inträffar eller någon erinran mot styrelsesättet göres, genast befarar att Riksbankens välfärd står på spel. Detta är beklagligt, men det ändras nog med

tiden. Emellertid tillåter jag mig, med anledning af Riksbankens sätt att behandla affärsvärlden och med anledning af den ringa afkastning dess bankrörelse lemnat, förklara, att jag för min del bedömer bankverksamheten sålunda: att den är bäst om banken gagnar allmänna rörelsen och ger god inkomst; dernäst ställer jag, om banken gagnar allmänna rörelsen utan att lemna god inkomst; samt i tredje och sista rummet, om banken lemnar god inkomst utan att gagna allmänna rörelsen. Men Riksbanken har lyckats komma derhän, att den hvarken lemnar god inkomst eller efter förmåga gagnar allmänna rörelsen.

Detta oakadt ämnar jag ej framställa något yrkande utan biträder gerna den decharge, som Utskottet tillstyrkt, men jag har icke kunnat undertrycka de slutsatser jag här uttalat, ty de grunda sig på af Revisorer och Utskott framlagda sakförhållanden.

Friherre af Ugglas: Då det var på min uppmaning, som Ordföranden i Myntkomitéen, innan betänkandet afgafs, gjorde framställning till Kongl. Maj:t om carolinens emottagande i uppbörden, så anhåller jag att nu få yttra några ord i anledning af denna fråga.

Orsaken till denna önskan om carolinens emottagande i uppbörden var helt enkelt den, att sedan carolinen blifvit svenskt mynt och jag hyste förhoppning, att inom en icke aflägsen framtid en myntreform med detta mynt till grund skulle kunna komma till stånd, jag ansåg det vara gagneligt, om carolinen kunde blifva något mera känd ibland allmänheten. Man har sagt, att man bör vänta med ett sådant stadgande till dess att carolinen fått ett så stadigt pris, som möjligt. Men i så fall skulle man ju uppskjuta dermed, ända till dess myntreformen hunnit genomföras, ty förr erhåller carolinen icke något stadigt pris. Då det är klart att carolinen i Kronans uppbörd skulle mottagas efter Riksbankens invexlingspris, kan jag icke finna hvad frågan om in- och utvexlingspriset har med denna sak att göra. Hade Kongl. Maj:t bestämt, att carolinen skulle i uppbörden emottagas till bankens dåvarande utvexlingspris, 7 R:dr 20, öre, så hade detta mycket väl gått för sig utan någon förlust för Kronan, ty herrarne hafva ju alla sig bekant, att de flesta enskilda banker samtidigt med carolinernas utsläppande i rörelsen tillkännagåfvit, att de emottogo dem till bankens utvexlingspris; och detta pris stod oförändradt kvar till slutet af år 1870. Jag hade föreställt mig, att hela denna angelägenhet mycket lätt skulle kunna så ordnas, att Kongl. Maj:t t. ex. i December månad hvarje år, efter öfverenskommelse med Bankofullmäktige, bestämde det pris, hvartill carolinerna under det påföljande året komma att i uppbörden emottagas. Det är sant, att, om Riksbanken under årets lopp vidtog någon förändring i detta pris, så skulle en förlust kunnat drabba Kronan. Men denna torde dock icke kunna blifva af någon särdeles känbar beskaffenhet, då vi sett, att carolinernas pris så länge hållit sig stadigt, och jag dessutom är öfvertygad, att Regeringen skulle kunna ordna saken så med Fullmäktige, att icke någon förändring inträffade på olämplig tid.

Ett annat skäl hvarföre jag skulle önska, att Kongl. Maj:t så förfarit

förfarit är, att, såsom Herrarne hafva sig bekant, åtskilliga förvaltande verk utan något sådant bemyndigande tillkännagifvit, att de i sin uppbörd emottaga carolinen; och jag tror icke, att jag misstager mig, då jag säger, att Jernvägs-, Post- och Telegrafstyrelserna emottaga den till bankens utvexlingspris. Om det är rätt, att tre så betydande verks kassor, på grund af styrelsernas eget föranstaltande, få emottaga carolinen, så tror jag det vore skäl att detta utsträcktes äfven till öfriga uppbördsverk.

Men mitt hufvudsakliga skäl är, att jag anser det vara särdeles nyttigt, om detta mynt, hvilket jag hoppas snart skall blifva landets mynt, kunde blifva något mera känt, och innan det emottages i uppbörden fruktar jag att det ej vinner någon egentlig spridning. Och vågar jag till stöd för min åsigt anföra ett yttrande, som Chefen för Finansdepartementet här fällt, att om vi icke laga så, att allmänheten får någon nytta af carolinerna, så äro alla kostnader, vi på detta mynt nedlagt, förlorade. Det är just för att få carolinerna spridda i rörelsen, som jag tror, att man bör tillmötesgå den allmänt uttalade önskan att de må i allmänna uppbörden emottagas.

Herr Wærn: Det kan ej förvåna mig, att den siste talaren har med mig olika åsikter i ett eller annat fall; men deremot förvånar det mig så mycket mera, att han talat om önskvärdheten att åtgärderna i detta afseende skyndsammare hade vidtagits, som frågan länge varit hvilande å hans egen föredragning.

Sedan den kommit under min handläggning, fästade jag mig genast vid det efter min uppfattning af existerande förhållanden alltför höga priset på carolinerna och kommunicerade mig derom först med herrar komiterade för myntväsendets ordnande, hvilka enhälligt uttalade såsom sin åsigt, att priset å carolinerna borde nedsättas, och derefter med de bland Bankofullmäktige, hvilkas mening jag fick tillfälle att inhemta, och de instämde med herrar komiterade samt lofvade söka åstadkomma en förändring, hvilket ock skett, ehuru efter min åsigt ännu icke tillräckligt. Jag hemställer, om vid sådant förhållande mot den nuvarande Regeringen med fog kan riktas förberäelser för att den dragit ut på tiden med detta ärende?

Sedan såväl de, som grundligast undersökt frågan, Myntkomitéen, som ock flere af Fullmäktige uttalat den åsigt, att carolinens pris vore för högt, kunde jag ej anse skäl att det allmänna ådroge sig förlust, genom att mottaga ett mynt till ett högre pris, än detsamma vid förvandlingen komme att betinga sig. En talare har ansett skillnaden mellan in- och utvexlingspriset ej hafva någon inverkan, i hvad staten anginge. Så torde dock ej vara förhållandet, ty när Staten skall hos banken invexla de caroliner, som den emottagit i uppbörden, och dervid erhåller ett lägre pris än det värde, som de fått representera vid denna uppbörd, uppstår naturligtvis en förlust för staten.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 22 och 25 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 7, i fråga om bankovinsten.

1:sta punkten.

Friherre Raab, Carl: Af den mängd reservanter inom Utskottet, som motsatt sig detta Betänkande, kan man finna att åsigterna i förevarande fråga vid denna, likasom vid föregående riksdag, äro delade. De skäl, som ligga till grund för reservanternas mening från föregående riksdag, äro för väl kända, för att ett återupprepande deraf skulle tjena till något, då de begge partier, som förfäktat den ena eller andra åsigten, i alla händelser komma att stå orubbliga gent emot hvarandra. Här har under den föregående diskussionen påpekats, att Riksbanken ej till alla delar uppfyllt sitt ändamål, hvilket man kunde finna af den ringa bankovinsten. Denna har nemligen sjunkit med åtskilliga 100,000 R:dr, och deraf har man dragit den slutsats, att banken ej uppfyllt sitt ändamål. Men om vi taga i betraktande, huru man här riksdag efter riksdag förminskat lånefonderna och undandragit banken en mängd penningar, kunna vi lätt förstå, att orsaken till det öfverklagade förhållandet är att söka i dessa omständigheter. För min del skulle jag helst önskat, att detta ärendes behandling blifvit uppskjuten, till dess frågorna om förändring i 72 § Regerings-formen och om invexling af en-riksdalers sedlar förevarit, men då jag ej kan hafva någon förhoppning, att en sådan åsigt skall vinna godkännande, inskränker jag mig till att yrka bifall till reservanternas förslag, eller att 25 procent af 1870 års bankovinst må reserveras för bankens egna behof.

Herr Rydqvist: Då frågan om bankovinstens användande sista Riksdagen förevar till diskuterande i Kammaren, hade jag tillfälle att utförligt angifva skälen för den åsigt jag i detta ämne hyser; min öfvertygelse har ej sedan dess undergått någon förändring, men jag vill ej upptaga Kammarens tid med att upprepa hvad jag då yttrade, utan inskränker mig att, i likhet med nästföregående talare, anhålla om proposition på bifall till den vid betänkandet fogade reservation. Jag vill endast tillägga, att jag anser en sådan åtgärd nu vara så mycket mer af behofvet påkallad, som det vill synas, att 1870 års bankovinst, för så vidt den redan kunnat beräknas, med nära 300,000 R:dr understiger motsvarande vinst för 1869. Året har således ej varit fördelaktigt för banken. Den kan således anses vara mer än vanligt i behof att för egna ändamål få behålla åtminstone någon del af sin behållna vinst. Det kan ej vara lämpligt att år från år, såsom skett alltsedan nya representations-förändringens införande, frantaga banken hela denna vinst. Jag anhåller om bifall till reservationen.

Herr Frisk: En värd ledamot på Stockholms-banken liknade Riksdagen i förevarande hänseende vid en bolagsstämma. Ja, jag anser Riksdagen i förhållande till banken intaga en sådan ställning.

Men jag frågar, om något bankbolag skulle förfara så som Utskottet föreslagit Riksdagen, eller att det disponerade hela den intjänade vinsten? Det torde knappt vara att förmoda, det icke ett dylikt bolag skulle sätta sin styrelse i tillfälle att möta möjligen inträffande förluster; och då man bör komma ihåg, att äfven en bank med den bästa styrelse kan drabbas af förluster, anser jag det vara högst orätt af Riksdagen att, såsom nu föreslagits, till Riksgäldskontoret öfverlemna dessa 1,351,000 R:dr, eller hela 1870 års vinst.

Dessutom ber jag Herrarne ihågkomma, att det är känt, huru som bankens förtjenst detta år varit mindre än tillföre, samt att det är sannolikt och troligt, att när nuvarande oktrojer för de enskilda bankerna i landet tilländagå, ej några nya sådana banker blifva oktrojerade; och vid ett sådant förhållande skall Riksbanken, för att komma i stånd att uppfylla sina utvidgade förbindelser, behöfva större kapitaler för sin rörelse.

På dessa skäl förenar jag mig med reservanterne i den mening, att en fjerdedel af 1870 års bankovinst bör reserveras för bankens egna behof.

Herr Wallenberg: Till svar å den siste talarens förfrågan ber jag få anmärka, att det ej är något så ovanligt, att äldre bankbolag, då deras oktrojer äro slut eller nya bolag bildats, utdela reservfonden och börja om igen. Detta är händelsen med andra banker, hvilket bevisar, att det ej alltid behöfver antagas såsom princip, att man hvarje år ovilkorligen skall af vinsten reservera vissa procent, aldraminst är denna princip hållbar, då man vill tillämpa den på en institution sådan som nationalbanken, hvilken har större fonder i förhållande till sin rörelse än någon annan bank i landet, och hvars styrelse genom ett tillvägagående, sådant som talaren önskat, säkerligen skulle komma derhän, att den knappast skulle kunna utfinna något annat sätt att placera bankens fonder än att köpa obligationer och klippa kuponger.

Men om det är en allmän åsigt, att man ovilkorligen skall reservera af vinsten, skulle äfven jag kunna biträda en sådan åsigt; och emedan de, som företrädesvis vilja anses representera det skattdragande folket, heldre vilja öka skatterna än taga de tillgångar Riksdagen har till sitt förfogande, så kan jag, för min del, ej finna något som hindrar mig, från den ståndpunkt jag och denna Kammare intagit, att låta denna åsigt göra sig gällande; ty vi skulle otvifvelaktigt derigenom komma närmare den tidpunkt, då benägenheten blefve större att ingå på en ändring af 72 § Regeringsformen, emedan Banken slutligen skulle blifva så rik, att man kunde kasta å sido dessa tvifvelsmål om nödvändigheten af detta privilegium, som i sjelfva verket ej är något att tacka för. Jag tror emellertid, att de, som vilja förstärka bankens fonder, böra anse sig tillfredsställda med det moderata förslag, som Banko-Utskottet framlagt. Ty Utskottet hade väl kunnat, i betraktande af att det finnes öfver 3 millioner riksdaler outdelade vinster, tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition, der det äskas en och en half million riksdaler för statens allmänna behof, men så har ej skett, utan Utskottet har gått en medel-

väg. Jag inskränker mig till en anhållan om proposition på bifall till Utskottets förslag.

Friherre von Schwerin: Mig synas de siffror, Banko-Utskottet anfört till stöd för sitt förslag vara talande nog. Då man vet, att banken dessutom har 13 millioner obegagnad sedelutgifningsrätt, och att dess tillgångar på diskontfonden för närvarande äro så rikliga, att de ej kunna utlånas, samt att äfven bankens fonder i öfrigt icke för närvarande äro mycket anlitade, vet jag icke hvartill banken skulle använda de medel, man nu ifrågasätter att för densamma reservera.

I anledning af en föregående talares anmärkning angående ringheten af de medel, som skulle vara för bankens behof reserverade, får jag fästa hans uppmärksamhet på, att af vinstmedlen från föregående åren finnes, såsom af Utskotts-betänkandet inhemtas, ett öfverskott af cirka 900,000 R:dr. Jag upprepar det — då banken ej kan använda sina redan befintliga fonder, vore reserverandet af ytterligare medel för densamma otjenligt. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Widén: Om det är Riksbankens ändamål att oafåtligen förse den allmänna rörelsen med mynt, och denna bank är ställd under Riksdagens vård, bör det vara Riksdagens sträfvan att tillse, det detta mål uppfylles. Då det vidare tages i betraktande, att rörelsen är från år ökas i landet, och att således större tillgång på rörelsemedel blir nödvändig, följer deraf, att äfven Riksbankens fonder böra ökas, på det att den må komma i tillfälle att tillhandahålla allmänheten större belopp af cirkulationsmedel.

Det är sagdt, att, om bankens vinstmedel reserverades, densamma ej skulle kunna få sina medel utlånade och således ej göra dem vinstgivande, hvilket redan till en del vore förhållandet. Detta kan väl antagas bero endast på en tillfällig omständighet. Det är möjligt, att sådana föreskrifter finnas i banko-reglementet, att de göra förvaltningen tung och besvärlig, men det är väl ock ett annat hinder, som stöter härtill, till följd hvaraf banken ej kan få sina pengar använda i allmänna rörelsen, och detta torde bland andra vara den mängd enskilda banker, som finnas i riket och gå de lånesökande till handa, så att Riksbankens fonder till följd deraf ej behöfva anlitas. Men dessa enskilda banker ha möjligen en kort varaktighet. Deras oktrojer gå snart till ända, och fråga torde då vara, om icke något medel borde utfinnas att söka göra dessa banker umbärliga, all denstund de synas tillkomna i strid mot Riksbankens ändamål och verka ofördelaktigt på dess rörelse. Och för den händelse detta mål — de enskilda bankernas inskränkning eller upphörande — skulle kunna vinnas, och Riksbanken således ensam åtaga sig den uppgift, som nu är på landets särskilda bankinstitutioner fördelad, är det ju nödvändigt, att Riksdagen söker så öka Riksbankens fonder, att denna maktar öfvertaga äfven den lånerörelse, som nu af de enskilda bankerna bedrifves. Och för vinnande af ett dylikt mål får man ej fästa så mycket afseende dervid, om Banken emellertid skulle göra en eller

annan förlust, under det att den ökar sina fonder; man måste alltid vara beredd på någon uppoffring för uppnåendet af ett stort mål. Med hänsyn härtill instämmer jag i reservanternes förslag, att 25 procent böra afsättas af vinsten till förstärkande af bankens fonder, på det att Riksbanken må blifva i tillfälle att, så vidt ske kan, småningom aflösa de enskilda bankerna, när deras oktrojer gå till ända.

Herr Ekman, Johan Jacob: Om under den föregående riksdagen, då statsverket hade behof af bankovinsten och banken ej behöfde densamma för sina ändamål, det ej var mycket att yttra i denna fråga, så är det i år ännu mindre, då banken har svårt att använda sin vinst och statsverkets behof är obestriddigt. Ej ens allmänna diskonten, som annars plägar kasta lystna blickar på bankovinsten, har nu låtit höra af sig, och dess fond har ett öfverskott af mellan 8 och 900,000 Riksdaler. Jag instämmer på dessa skäl i Banko-Utskottets förslag.

Med anledning af en talares yttrande, att vinsten år 1870 var mindre än under föregående år, och att häri finnes ett ytterligare skäl, att en del af sistlidet års vinst skulle för bankens egna ändamål reserveras, ber jag få erinra, att just med afseende å att vinsten ej uppgått till det belopp, som Regeringen i sin proposition angående statsverkets tillstånd och behof antagit, eller 1,500,000 R:dr, synes det vara ytterligare skäl att till statsverket afstå *hela* vinsten. Orsaken hvarföre denna blifvit mindre än vanligt är den, att sista Riksdagen beslöt, att erläggande af förskotts-räntan å från handels- och näringsdiskontfonden utlånade medel skulle upphöra, och det är klart, att det år rubbningen inträdde, bankens inkomster skulle minskas. Förhållandet måste emellertid i år rätta sig.

Herr Wærn: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande, som fälldes rörande skilnaden mellan det belopp, till hvilket Regeringen beräknat 1870 års bankovinst och det, hvartill densamma i verkligheten uppgått. Orsaken är den, som den siste talaren nämnde, eller att räntan å lån från diskontfonden, i stället för att i förskott, debiteras, numera icke tages upp i räkenskapen förr än lånet med ränta blifvit betaldt. Detta förfaringssätt föranleder naturligtvis, att vinsten blir ögonskenligen mindre. Om Riksbanken, i likhet med andra banker, uppdebiterade sina räntor till den 31 December, hade denna skilnad blifvit obetydlig, och bankens vinst hade visat sig vara större. Jemte det jag påpekar att förhållandet är sådant, vill jag ytterligare tillägga, att på detta sätt äro ock dessa räntor en för banken reserverad andel af vinsten. De förfalla småningom, men kunna ej komma att användas för något statsverkets behof förr än under år 1873. Således utgöra de en vinst, intjenad under år 1870, hvilken kommer att inestå i banken och tillhöra sistnämnda års vinst, fastän bankens bokföring är så ordnad, att det ej visar sig. Jag har endast velat nämna detta, och anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och

Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i den förevarande punkten, och dels att Kam-maren måtte besluta, att af 1870 års bankovinst 75 procent skola anvisas åt statens allmänna behof och de återstående 25 procent reserveras för bankens egna ändamål; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades talrika ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfver-vägande.

Herr Frisk begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 1:sta punkten i Banko-Utskottets utlåtande
N:o 7, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar Kam-maren, att af 1870 års bankovinst 75 procent skola anvisas åt statens allmänna behof och de återstående 25 procent reserveras för bankens egna ändamål.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—78;

Nej—7.

2:dra punkten.

Bifölls.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 25 sistlidne Februari bordlagda utlåtande N:o 13 a, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens fjerde huf-vudtitel.

Upplästes ett af Friherre *Silfverschiöld* ingifvet memorial af föl-jande lydelse:

Härmed får jag vördsamt anhålla om 14 dagars ledighet från Riksdagens förhandlingar räknadt från den 3 Mars.

Denna anhållan bifölls.

Grefve *von Platen* hade inlemnadt ett memorial, som nu upplästes och lydde sålunda:

Om tillstånd att från riksdagsgöromålen vara frånvarande, under en tid af fjorton dagar, räknade från och med den 1 Mars, får jag härmed vördsamt anhålla.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets nedannämnda utlåtanden och memorial, nemligen:

N:o 19, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag med flera dylika föremål;

N:o 20, med förslag till allmänna villkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som under denna riksdag beviljas för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 21, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1870 års riksdag;

äfvensom från Andra Kammaren ankomna protokollsutdrag:

N:o 99, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 9, i fråga om anställande vid statens jernvägar af personer, som innehafva annan ordinarie tjänst; och

N:o 100, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10, i fråga om förenkling och afskaffande af militära och civila uniformer.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Grefve Hamilton, Henning: På det att Kammaren ej i brist på ärenden, som blifvit två gånger bordlagda, måtte sakna ärenden till föredragning i det första plenum under nästkommande vecka, anhåller jag, att de ärenden, som nu blifvit bordlagda första gången, måtte uppföras främst på föredragningslistan till nästa plenum.

Till denna hemställan lemnade Kammaren bifall.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.
